

SIDE

Eesti raudtee- ja posti-telegraafi-telefoni-teenijate kutse-organisatsioonide häälkandja

Tellimise hinnad :		Ilmub üks kord kuus	Kuulutuste hinnad :	
Aastas postiga	Mk. 180.—	Tellimisi võetakse vastu igas raudteejaamas, ladudes, raudtee- ja posti-telegraafi-teenijate kutseorganisatsioonide ja nende osakondade juhatuste juures, kõigis postkontorites ja lehe tellimise kohtil. Toimetus ja talitus : Tallinnas, Tehnika t. 16. Telefon Balti keskj. 201.	1/1 lehekülj	Mk. 3000.—
" postita	" 150.—		1/2 lehekülje	" 1500.—
1/2 " postiga	" 100.—		1/4 " "	" 750.—
1/2 " postita	" 85.—		1/8 " "	" 400.—
Üksiknumber	" 20.—		Tekstis 50% kallim.	

Nr. 10

Oktoober 1925 a.

II. aastakäik

Kas ametasutuste koondamise mõtted uuesti päevakorral?

Üks postiametnikkudest on posti peavalitsuse ülemale esitanud märgukirja posti peavalitsuses olevate üleliigsete jaoskondade üle. Peavalitsuse ülem, nagu kuuleme, on selle arvamise avalduse teedeministrile ette kannud ja ka eelarve komisjonile saatnud, kui materjali 1926. a. eelarve arutamise juure.

Et küsimus postiametkonna peret ligidalt puudutab, pole üleliigne seda kirja avaldada. Märgukirja autor kirjutab:

Riigikogu, vabariigi valitsus, teedeminister ja posti peavalitsuse ülem, nagu seda ajakirjandusest ja vastavatest kirjavahetustest näha, on arvamisel, et meil tuleb eestkätt maal hooletusse jäetud ja ajast maha jäänud posti ja telefoni olusid kiires korras parandada ja et raudteeäärised postkontorid tuleks järkjärgult raudteejaamade hoonetesse ümber paigutada. Nende põhimõtete teostamine ja elluviimine leiab aga posti peavalitsuses eneses aagarat vastuseismist, nimelt peavalitsuse administratiivosakonna jaoskondades, kus nende põhmõtetega päri ei olda ja sellele otsekohe vastu töötatakse, resolutsioonides alla kriipsutades, et küladesse 6 korda posti toimetada — olla asjatu ning postkontorite raudteejaamadesse üleviimine olevat, nii praegu kui ka tulevikus, otstarbekohatu ja elujõuetu kavatsus. Administratiivosakonna juhataja on aga arvamisel, et Riigikogu, vabariigi valitsuse ja teedeministri sooviavaldusi, näpunäiteid ning korraldusi tuleb täpselt täita. Nähtavasti, sellepärast ka pööras üks nimetatud jaoskondade juhatajatest, ilma posti peavalitsuse teadmata, Riigikogu eelarve komisjoni liikme poole ettepanekuga, et admi-

nistratiivosakonna juhataja kohta ära kaotada, tuues põhjuseks seda, et mainitud osakonna 3 jaoskonda olla alati töötanud iseseisvalt. Nende ebaõigete ja mitte õigel teel antud andmete põhjal tõsteti mäletatavasti posti peavalitsuse eelarve arutamisel Riigikogu eelarve komisjonis küsimine üles — administratiivosakonna juhataja kohta ära kaotada, mille tagasilükkamine pärast suurt kaitset tarvitas, et seda kohta, kui hädatarvilist, alal hoida.

Selle endise korra tagajärjel, et nimeetatud 3 jaoskonda iseseisvalt töötasid, on Eesti vabariik ja rahvas juba *miljoniliselt* kahjusid saanud, posti arenemine aga tuntuvalt takistatud. Toon mõned näited.

Majandusjaoskonna iseseisvuse tõttu on raudteeäärsetele postkontoritele vanu riigimaju üle võetud, kuna raudteejaamades siin ja seal postkontorite jaoks ruumi oleks jatkunud. Raasikul ehitati koguni uus maja üles, mis maksma läks riigile üle 2 miljoni marga, kuna seda maja seal tarvis polegi.

Raasikul on peasjalikult läbinevad postid, mis postvagunites eraldi postkottidesse kinnistatakse. Eraldi maja ehitamine mõni sada sülda raudteejaamast eemal paneb nüüd Raasiku postiljonide peale orjuse iga öösel käruga või kelguga kuni 10 puuda läbinevat posti raudteejaamast postkontorisse tassida.

Kabala postkontori jaoks võeti üle Kabala mõisas suur vana hoone, mis asub raudteejaamast 1 klm. kaugusel. Kohtuvõimudele andis posti peavalitsus 11 palvet 11 asuniku pere sellest majast väljatõstmise üle. Need 11 kohtuasja kestsid üle aasta, nõudes mitmeid sõituseid Rak-

vere ja Lüganuse rahukohtunikkuude juure. Peale selle seati maja remondi eelarve kokku, mis esialgul üle miljoni marga välja tegi. Sealjuures unustati jälle ära, kuidas hakkab postiljon ügaöösel jälgi postisid vahetama ja mis maksab telefoni-liinide haru (shleifi) ehitamine ja korrastamine.

Ehk küll Kabalas postipeavalitsus vana mõisa hoonele uue katuse ja lae peale ehitas, tuli sellest majast siiski loobuda, kuna nüüd selgus, et raudteejaama hoones jatkub ruumi postkontorile ja ka postkontori ülema korteriks.

On avatud kümneid postkontorid kohtades, kus harilikult posti-telefoni agentuuri kullalt jatkuks (näiteks, Vägeval, Aegviidul, Kärkul, Harglas, Karulas, Laimjalas, Merekiilas jne.). Niisuguste postkontorite avamine kestis seni, kui Valga maakonna Hummulu vallanõukogu selle peale posti peavalitsuse tähelepanu juhtis, kui otstarbetu oli Soe postkontori avamine vastuoksa vallanõukogu otsusele.

Soe postkontori aastane sissetulek oli 48.000 mk., aga kulud 137.000 mk., posti-vedu 42.000 m. siia juure mitte arvatud. Pärast vallanõukogu kolmekordset protesti suluti viimaks postkontor, avati Soe postiagentuur ja telefoni kollektiiv keskjaam, mille juhatamise ja teenimise vallavanem oma peale võttis 1000-margalise tasu eest kuus.

Siis iseseisva personaal jaoskonna ettekandel määrati Paatsalu postkontori ülemaks isik, kes samal ajal iseseisva korraldusjaoskonna andmete järgi iseseisva ameti peale kohane ei olnud. Selle tagajärg oli üle miljoni marga riigi raha raiskamine.

Nõnda siis, just selle tõttu, et posti peavalitsuses iga väikene — kunstlikult suure Vene eeskujul — ellu kutsutud jaoskond omaette iseseisvalt töötab, puudub sootu üldine kava ja sihtjoon. Miljonid

margad rahva raha on kulutatud selleks, mis posti arenemist just takistab. Tagajärg on see, et post ja telefon on kallis ja maamehele kättesaamatu. Minu arusaamise järele on hädatarviline posti peavalitsuse administratiiv osakonna 3 jaoskonda, nimelt korraldusjaoskonna, majandusjaoskonna ja personaaljaoskonna juhatajate kohad, kui mitte ainult asjatud, vaid koguni kahjulikud ametkohad, ära kaotada riigiasutuste koondamise seaduse abil. Tervet administratiivosakonna tööd saaks hoopis otstarbekohasemalt juhatama otsekohe administratiivosakonna juhataja. Sellega ühes kaoks ka ära vastutõtamine valitsuse poolt heaks kiidetud posti-telefoni arendamise kava teostamiseks. Praegused 3 eraldi peetavat registratuuri ühineksid siis iseenesest. Ka Riigikogu kõnetoolilt eelarve kõnedes toonitatakse, et posti peavalitsuses, eraldi just posti alal, juhatajaid liiga palju on.

Praegu on postkontorites käsil pensioni väljateeninud teenijate ametist vabastamine. Seal juures oleks nüüd kerge peavalitsuse üleliigsetele jaoskonna juhatajatele postkontorites nende töövoimetele vastavaid kohti leida.

Eeltoodud küsimus on ka enamgi „Side“ veergudel arutamisel olnud, kus sellele poolt ning vastu on kirjutatud. Riigi- ja omavalitsuseteenijate keskkliidu, kui ka raudteelaste kongressidel ülesseatud põhimõtetele oleme ilmaaegselt peetavate ametkondade ja nende üksuste ära kaotamisega omalt poolt täieliselt solidaarsed. Väljendasime sarnast põhimõtet isegi juba möödunud aastal kirjutatud artiklites kahe riigiraudtee valitsuse kokkutõmbe suhtes, mis aga ka vastulauseid esile kutsus. Mõnikord on aga suursugused kohtade ära kaotamised loodetava kasu asemele kahju toonud ja sellepärast tuleks nende küsimuste kaalumiseks õige ettevaatlik olla.

Rahvusvaheline Raudteelaste kongress

Bellinzonas, 30. juunist—2. aug. 1925. a.

(E. Raudteelaste Keskkõhingu esitaja insener R. Selju aruanne.)

(Järg.)

KONGRESSIL VASTUVÕETUD RESOLUTSIOONID.

1. Resolutsioon organisatsioonide tagakiusamiste kohta. 30. juunist — 2. juulini s. a. Bellinzonas ärapeetud kongress ühineb I. T. F. poolt

juba enim avaldatud protestiga organisatsioonide tagakiusamiste vastu, mille all kannatavad raudteelased eriti Itaalias, Ungaris, Soomes, Kreekas, Lõuna-Slaavias ja Palestiinas, nõudes neis maades raudteelastele piiramata koalitsiooni

ning koosolekute vabadust; kongress konstateerib kahjatsedes asjaolu, et Rahvasteliit ka peale I. T. F. poolt sisseantud sellekohast palvet tegevusetuks on jäänud ja nähtavasti võimuses ei ole Rahvasteliitu koondunud riike sundida rahulepinguis ja Rahvasteliidu põhiseadustes sisalduvaid lubadusi koalitsiooni õiguse suhtes kinni pidama; kongress appelleerib tähendatud maade töölislükumise poole, et see oma maa raudteelasi nende võitluses liikumisvabaduse eest kõigi nende käsutusel olevate abinõudega kaasa aitaks; tunnistab soovitavaks, et iga maa töölislükumine Rahvasteliidu tööbüroo esituskogus koalitsiooni ja liikumisvabaduse õiguse küsimuse lahendamist nõuaks; nõuab Rahvasteliidu tööbüroolt oktoobri 1923. a. algatatud organiseerimisvabaduse jälgimise juurduse kiiremat läbiviimist, et sellega töölislükumisele ja rahvusvaheliste organisatsioonidele vastavat mõjuavaldamise vabadust võimaldada; nõuab kõikide raudteelaste uuesti teenistusse võtmist, keda streikidest osavõtmise puhul, ehk kutse- ja poliitiliste organisatsioonide huvide kaitseks väljaastumise pärast teenistusest vallandatud. Kutsus üles kõiki I. T. F. ühinenud organisatsioone tagakiusatud seltsimeestest eest võitlust igatepidi toetama, mitte ainult materjaalselt, vaid kus see iganes võimalik, solidaarsete aktsioonide läbiviimisega, et kindlustada raudteelaskonnale organisatsioonide ja täielist liikumisvabadust; teeb I. T. F.-ile ülesandeks algada selleks tarviminevaid eeltöid ja ette võtta vastavaid korraldusi; lõpuks, kutsus kõigi maade raudteelasi üles kõige laiaulatuslise kokkuliitumise abil formeerida jõudu, milline võiks raudteelaste õigusi maksma panna ning kindlustada.

Kongress otsustab:

1) Organisatsioonid teatagu omas häälekandjais raudteelaste koalitsiooni õigustest kõikides maades.

2) ühinenud organisatsioonid püüdku oma maade valitsuste peale niivõrd mõju avaldada, et valitsuse esitajatele Rahvasteliidu ja selle instantside juures ülesandeks tehtaks, koalitsiooni vabaduse õiguse maksmapanemise eest välja astuda ja nõuda selle küsimuse ülesvõtmist järgmise Rahvasteliidu konverentsi päevakorda.

3) I. T. F. peab esinema palvega rahvusvahelise ametiühisuste liidu (I. G. B.) poole, et see oma esitajaid informeeriks ka samas sihis tegutsema.

4) Kõigi maade raudteelased tehku kõik mis võimalik, et kutseühingute õigusi alal hoida, kindlustada ja edasi arendada, s. o. koalitsiooni õigusi ühes koosolekute ja streigi õigustega, nõudes ühingute esitajate osavõttu kõigist küsimustest, mis iialgi ühenduses raudteelaskonnaga.

2. RESOLUTSIOON 8-TUNNILISE TÖÖPÄEVA KOHTA.

Kongress loeb kõigi I. T. F. liikmete otsekoheseks kohuseks võidelda kaheksatunnilise tööpäeva elluviimiseks järgmiste otsuste eest:

1) Tööaeg peab kindlaks määratama 8 tunni peale päevas.

2) Põhimõtteliselt on kongress igasuguse ületunnitöö, kui ka selle eest maksetava kõrgendatud töötasu vastu, välja arvatud neid korrasid, mil niisugune töö oleks tingitud õnnetujuhuste läbi.

3) Kongress leiab tarviliseks kõrvaldada vahettegemist tööviibimise ja töötegemise vahel, arvesse võttes seal juures kohalikke olusid.

4) Kongress peab tarvilikuks Washingtoni konventsiooni ratifitseerimist ja elluviimist. millist kui miinimumi nõudmist tuleb võtta, järeldusega, et maadel, kus juba paremad töötingimused olemas, need seeläbi halvemateks ei muutuks.

I. T. F.-le tehakse ülesandeks toetada temasse liitunud organisatsioone võitluses 8-tunnilise eest moraalselt ja aineliselt. Samuti kohustatakse I. T. F. bürood iga aasta aprilli kuus teateid koguda tähtsamate raudteelaste teenistusalade töötingimuste ning palgaolude üle, milliste all mõeldud kutsehariduslisi, praktiliselt õppinuid ja õppimata tehaste töölisi, rongi- ja veduriteenijaid, kaubandustööde alamteenijaid jne. Samasuguseid teateid koguda nende tööaja pikuse üle nädalas, kuus ehk päevas, andmeid teenistusvahetustest, palga suurusest ning lisatasudest. Kogutud andmetest teatada kõigile I. T. F.-sse liitunud organisatsioonidele.

3. RESOLUTSIOON HIINA RAUDTEELASTE KOHTA.

Kongress, tutvunedes hiljutiste sündmustega Hiinas ja läbi vaadates Hiina raudteelaste föderatsiooni poolt I. T. F.-le saadetud toetuspalvet, ühineb rahvusvahelise töökonverentsi (Genfis) ja rahvusvahelise ametiühisuste liidu (J. G. B.) protestiga, milline käsitab valjut protesti selle vastu, kuid rahvusvahiline kapitalism püüab Hiinas tööliskonna ülesastumist maha suruda surveavalduste ja tööliste halastamata eksploateerimisega. Hiina tööliskonna ja Idamaade kutseühisuslike liikumise üldiseks toetamiseks leiab kongress tarvilikuks et kogu maailma tööliskonna ühine aktsioon rahvusvahelise ametiühisuste liidu (J. G. B.) juhatuses on moodsapääsemata vajadus.

4. RESOLUTSIOON RAUDTEEDE ELEKTROFITSEERIMISE KOHTA.

Arvesse võttes igalpool hoogsalt laienevat raudteede elektrofitseerimist, hoiatab kongress kõigi maade raudteelasi silmaspidama tulemusi,

mis maad võiksid leida raudteede elektrofitseerimiste järelduusel, kuna teada on, et ettevaatus ja hädaohu eeldamine tarviliste vastuabinõude käsitamist õpetab. Elektrofitseerimise tagajärjed ei tohi raudteelasi niikaugele viia, et selle läbi tööaeg, palgad, kui ka muud tingimused auruga töötavail raudteedel halvematesse oludesse saaks paisatud, kui elektrofitseeritud teedel.

Kongress seab põhimõtteks, ning nõudeks, et auruvedurite juhid ja nende abid raudteede elektrofitseerimise puhul eesõigustatud oleks kohte saama elektrofitseeritud teedel.

5. RESOLUTSIOON AUTOBUSSIDE ÜHENDUSE KOHTA.

Rahvusvaheline raudteelaste kongress Bellinonas võtab huviga teadmiseks andmed, et autoühendus (autobussi-liinid) mitmesugustel maadel reisijate, kui ka kaupade veos sarnase kuju on omanud, et neid jälgida tuleb. Kongress teeb I. T. F. sekretariaadile eriliseks ülesandeks edaspidist autoühenduse suurenemist jälgida ja eraldi nende maadega lähemasse kontakti jääda, kust teateid saadud, et autoühendus raudteele tõsiseks võistlejaks on saanud. Aeg-ajalt teatagu teatelehtis autoveo uemaist arenemiskäikudest ja iseäranis autoliinide teenijaskonna palgaolude ning töötingimistest; samuti missuguseid vastuabinõusid raudteevalitsused käsile on võtnud, et konkureeriva autoühendusele vastu panna.

6. RESOLUTSIOON KUTSEORGANISATSIOONIDE VASTASTIKUSE LÄHENEMISE KOHTA.

Rahvusvaheline raudteelaste kongress on arvamisel, et mitte ainult raudteelaste organisatsioonide esitajad vaid ka teised organisatsiooni liikmed oma vahel tutvunema peavad, kuna mitte ainult seltsimeheliku sõpruse sobitamiseks vajadust ei ole, vaid ka nende ideaalide teostamiseks, mis tööliskonna südameisse tärkanud.

Ühinenud organisatsioone palutakse sellepärast vastastikkult esitajaid kongressidele kutsuda ja raudteelaste huvireise väljamaale organiseerida, et sellega isiklist läbikäimist arendada ja teiste maade oludega tutvuneda.

I. T. F. üldnõukogud palutakse allkomisjoni ellu kutsuda, kelle ülesandeks oleks vastavas sihis samme astuda, et raudteelaste keskel lähemat isiklist kontakti luua.

7. RESOLUTSIOON AUTOMAATSE SIDURDAMISE KOHTA.

I. T. F. täidesaatev komiteele ja I. T. F. üldnõukogule ülesandeks teha, rahvusvahelist töötüürood paluda, et viimane automaatse sidurdamise süsteemide väljavalikuks rahvusvahelist võistlust toime paneks, mille tagajärgedest I. T. F-le teatada.

8. RESOLUTSIOON RAUDTEEDE DENATSIONALISEERIMISE KOHTA.

Riigiraudteede denatsionaliseerimise, s. t. eraomandusse üleandmine tähendab riigi varanduse ehk rahvavaranduse üleandmist eraettevõtjatele. Sotsialiseerimise arenemiskäigus tähendab suurtööstusettevõtete, — nii kui seda on ka raudtee, — denatsionaliseerimine sammude tagasipööret. Tuues üldkonnale kahju ja üksikuile kasu, hoitaks sellega rahvamajandust tema loomulikus arenemiskäigus kinni; rahvas kui üksus, jääks vaeseks, kapitalistline rahvaklass võidaks sellega rikkust juure ja ühes sellega saabuks hädaohtlik võim laiemate rahvakihtide vastu nende võitluses parema tuleviku eest.

Rahvusvaheline raudteelaste kongress teeb sellepärast kogu ilma raudteelaste organisatsioonide ülesandeks kõige nende käsutusel olevate abinõudega riigistatud raudteede eraomandusse üleandmise vastu seisukohta võtta ja eraomandusse üleviimist mitte teostada lasta. Selle vastu peavad organisatsioonid igalpool, kus raudteed erakipatiliil kasutada, kõiki püüdeid raudteede riigistamiseks igatpidi toetama, isegi ise organiseerima ja läbi viima. Seda peab iseäranis neis riikides teostama, kus töölisklass ja hästi organiseeritud sotsialistlik töölisliikumine demokraatlike valimisõiguse põhjal riigi, kui ka majanduspoliitika peale mõju avaldada võib ja seda ka teeb.

Raudteede valitsemine olgu juhitud nõukogu poolt, mis koosneb:

parlamendi liikmetest,

valitsusesitajatest,

raudteelaste organisatsioonide esitajatest vabal valikul, ja

raudteetarvitajate esitajast, kus pooled neist oleksid töölisklassi poolt.

Edasi on kutseühingute kui ka sotsialistliku töölisliikumise kohus kõigis maades selle eest välja astuda, et posti-, jõgede-, autobusside- ja õhuühendused riigistataks ja et kogu sisemaa liikumine koonduks ülaltoodud valitsuse alla, kuna ülemvõim teedeministrile jääks.

Olgu see kutseühingute ülesandeks I. T. F. kaasabil oma ühingu liikmeid raudteede kaasvalitsemisele ja omavalitsemisele vaimliselt ettevalmistada.

See vaimline kasvatus peab põhimõtteil sündima, et igapäisete murede kõrval parema töö- ja palgaolude eest kutseühinguil veel ajalooline ülesanne on, — nimelt suurte rahvamajandusliste ettevõtete omavalitsemise eest välja astuda.

I. T. F. liitunud raudteelaste organisatsioonid kohustuvad ennast ülesvõetud küsimustesse puutuvatest sündmustest oma kodumaadel I. T. F-ile teatada.

Raudteelaste töötingimused milmesugustel maadel.

ROOTSI.

Rootsi raudteed on osalt riigi, osalt eraomandus. Riigi raudteid valitseb riik ise. Riigiraudteede võrk ulatab 5625 klm. (kõik tähtsamad liinid, ilma erandita on riigi käes), teenijate arv: 31.747.

Rootsi riigiraudteed töötasid aastail 1918.—1919. kahjudega, kuid algades 1920. aastast kuni senini on olnud ülejääke, mis aastas kuni 24 miljoni kroonini tõusnud. Teenijaskonna peale tarvisminevad kulud ulatavad kuni 59 prots. üldväljaminekuist.

Administratsiooni poolt on, kokkuhoidmise mõttes, elukalliduse lisapalkade kärpimisi ette võetud, mille kohta teenijad mitmekordselt protestiavaldustega esinenud, mis aga tagajärge pole annud.

Raudteevalitsuse ja teenijaskonna organisatsioonide vahekord. Kõik organisatsioonid on administratsiooni poolt tunnustatud. Samuti tunustavad raudteevalitsused kõike organisatsioonide esitajaid üheõiguslistena, ükskõik, kas need teenijad, või palgalised jõud. Kui tüliküsimusis kokkulepet ei saavutata, siis võivad riigiraudtee teenijad pöörata kaebustega valitsuse poole. Organisatsioonide esitajad võivad otsekoheselt ülemusega läbirääkimisi pidada.

Valitsuse kontroll tööreeglitest kinnipidamise kohta täidetakse ainult niivõrd, kui võrd riigipäeva poolt määratud professionaal-inspektsioon jalgoleku abinõude üle valvab.

Teenijaskonna huvide kaitseks väljaastumistel saavad organisatsioonide esitajad takistamatalt vaba aega, kuid ilma palgata. Teenijaskonnal ei ole kaasrääkimisõigust raudteevalitsemise asjus.

Streigiõigus. Rootsi raudteedel on streigiõigus maksev. Osalisi streike on olnud aastail 1906., 1913., 1918. ja 1922. Kõik konfliktid on tekkunud palganõudmistest pärast Streigid on möödunud rahulikult, ühingu juhataste poolt väljatöötatud plaani järgi, lõppenud kõik teenijate kasuks. Streikidest võtsid osa aastal 1906. — 20, 1918. — 16; 1919. — 800—1000 ja 1920. — 4824 isikut. Riigiraudteel ei ole otsekohesest keeldu passiivse resistentsi kohta, kuid seni ei ole organisatsioonid seda võitlusabinõu veel tarvitusele võtnud.

Teenijaskonna organisatsioonid. Teenijate üldarv Rootsi raudteedel oli 1. jaanuaril 1923. aastal 54.000 isikut. Teenijad on järgmistesse organisatsioonidesse koondunud:

Rootsi raudteelaste ühing, Rootsi veduriteenijate ühing, kontoriteenijate ühing, teemeistrite ühing, eestöotegijate ühing ja vedurijuhtide ühing. Peale nende on veel mõned väiksemad

tähtsuseta organisatsioonid. Ainult kaks esimest, Rootsi raudteelaste ja veduriteenijate ühing, töötavad ühiselt ja seisavad klassivõitluse pinnal. Teised organisatsioonid tegutsevad iseseisvalt. Rootsi raudteelaste ühingu on 34.741 liiget. Ainult see ühing on liitunud üldise Rootsi kutseseorganisatsioonide liiduga.

Töötingimuste korraldus. Riigiraudteel teenijaile määratakse töötingimused kindlaks riigipäeva poolt, välja arvatud tehaste (töökodade) ja tee-ehitusosakonna personaal. Viimastele määrab töötingimusi raudtee administratsioon ühes raudteelaste ühingu ärapeetud läbirääkimiste põhjal.

Töötingimuste õigusline külg. Kindlas ametis olevaid riigiraudtee teenijaid võib ainult suuremate eksimiste ehk kriminaalkuritegude puhul ametist vabastada. Kaebusi mitte õiglase lahtilaskmise vastu võib esildada valitsusele.

Raudteeteenijaile on kogukondliste ametite pidamine lubatud piiramatult.

Tööaeg. Faktilise tööaja ja töölemise aja vahel vahet ei tehta, välja arvatud reservteenistus, mille eest ainult pool aega tasutakse.

Maksimaalne tööaeg on 208 tundi kuus, võib aga kuni 260 tunnini pikendatud saada, s. o. ainult vahiteenistuses olijaile. Rongiteenijad saavad peale puhkuse veel iga kuus 3 vaba päeva. Üks puhkepäev peab olema 36 tundi pikk. Puhkused antakse aastas teenijatele alamates (I—V) palgaastmes, alla 40 aasta vanadust: 20 päeva ja pärast 30 päeva; kõrgemate kategooriate ametnikkudele: 35—45 päeva. Tehaste teenijad saavad esimese nelja teenistusaastas: 5 päeva aastas, järgmise 3 aasta jooksul: 10 ja pärast 15 päeva. Erakorralised puhkused on lubatud. Töövaheajad loetakse tööaja juure, kui nad ei ulata mitte üle 30 minuti. Tööaeg tehastes on 48 tundi nädalas. Tehaste teenijaile maksetakse kahe esimese ületunni eest 35 prots. lisatasu, kõige järgmistest eest — 50 prots. Ületunnitöö, mis kella 10 õhtust kuni kella 3 hommikuni kestab ehk pühade ja pühapäevade peale langeb, tasutakse 100 prots. lisaga. Ületundide arv ei tohi ulatada aastas üle 150 tunni.

Palgad. Palgad on korraldatud raionide järgi; odavamates raionides on maksev teatud alammäär, kuna kallimates — maksetakse lisatasu. Üldiselt on kuus kallidusklassi. Perioodilisi palgakõrgendusi võetakse ette iga kolme aastase teenistuse järele. Palgakõrgendused on iga astmele isesüüsed. Riigiraudtee teenijad võivad palgade kohta kaebusi esildada administratsioonile ja riigivalitsusele. Üldiselt on organisatsioonile ja riigivalitsusele. Üldiselt on organisatsioonile ja riigivalitsusele.

Alljärgnevas on mõnede gruppide palga alam- ja ülemmäär ära tähendatud:

A M E T I N I M E T U S	Palga aste	Odavam raion		Kallim raion	
		Palga alam-määr	Palgakõrgem määr	Palga alam-määr	Palgakõrgem määr
Teevaht, signalist, jaama-töömees, tööline depoo ju vaguni kuuris	1	1980	2460	2520	3144
Väravavaht, vagunijärelevaataja	2	2100	2580	2676	3300
Kümnik, vedurikütja	8	2220	2730	2832	4486
Konduktor, veduridepoo eestõttegija, jaama jaamaülem eestõttegija, ja VII kl. I j. kantsleiametnik, vanem signalist, rongijuht, tehaste eestõttegija	4	2340	2880	2988	3672
Vedurijuht, masinist, jaamaülem VI	5	2580	3240	3300	4104
Kantsleiaülem abi, jaamaülem abi, tehaste meister	6	2880	3660	3672	4596
Vedurimeister, jaamainspektor kl. B. jaamaülem kl. V, vanem teemeister	8	3450	4560	4350	5676
Raamatupidaja, I j. jaamaülem abi	9	3660	4860	4596	6048
Jaamainspektor kl. IV A	10	3960	5160	4932	6420
Noorem insener, jaamainspektor kl. III	11	4260	5520	5304	6826
Jaamainspektor kl. II, masinateinspektor, Teeinspektor	12	4860	5880	6048	7212
Jaamainspektor	14	5520	6720	6816	8124
Teedeinsener, masinateinsener, vaneminsener, vaneminspektor, liikumisinspektor	15	6300	7620	7668	9060
Liikumisosakonna ülem, veosak. ülem, tee ja ehitus osakonna ülem	16	7140	8580	8580	10200
	20	9060	10500	10500	11940

Riigiraudtee majades Stokholmis on üürinorm 18 krooni nädalas. Tähtsamate eluülespidamise artiklite hinnad on:

paar meesterahva saapaid	Kr. 20.—
ülkond	„ 150.—
klg. leiba	„ 1.—
klg. loomaliha	„ 1.80—2.00.
klg. pekki	„ 2.80.—
liiter piima	„ 0.28.—
klg. erneid	„ 0.25.—
tsentner kivisüsi	„ 4.50.—

Perekonnaabirahasid ei makseta; ka on organisatsioonid perekonnaabirahade maksmise vastu. Veduri- ja rongiteenijaile maksetakse ärasõidetud kilomeetri ja tundide arvu järgi preemiaid, mis ulatavad keskmiselt kuni 350 kroonini aastas. Ajutise kõrgema ameti kohuste täitmise eest maksetakse vastav palga vaheeraha.

Pensioniseadus. Haiguse puhul lubatakse 45 prii päeva aastas terve palga edasimaksmisega; peale selle arvatakse maha iga päeva eest 2.20 krooni. Surma puhul maksetakse $\frac{1}{10}$ aasta sisetulekust, mille ülemmäär 500 krooni, vaatamata, kas omakseid järele jäi, ehk mitte. Kõik raudteeteenijad on pensionikassade liikmed. Viies madalamas astmes maksavad meesteinijad 48—75 krooni aastas ja kõrgemais 420 krooni pensionimaksu; naisteinijad 78—192 krooni. Maksuaeg kestub 30 aastat. Täieline pensioni õigus algab 60—65 aastast, peale 30 aastalist teenistust. Täielise pensioni suurus on 70 prots. teenija palgast. Leskedele maksetakse 22 prots. mehe palgast ja ühe lapsele 40 prots. lese pensionist,

iga järgmise lapsele alla 18 aasta — 10 prots. lese pensionist.

Priisõidupiletid. Kindlas ametis teenijad saavad aastas 24 priisõidupiletit kõigile liinidele ja 48 kohalist priisõidupiletit perekonnaliikmetele. Mitte kindlas ametis teenijad saavad aastas 12 piletit ning peale 3 aastast teenistust veel 18 piletit perekonnaliikmetele.

III klassi piletid antakse teenijaile I—VII palgaastmeni, VIII—XIV saavad II klassi piletid. I klassi piletid antakse ainult juhtivatel kohtadel teenivaile. Välisriikidesse lubatakse priisõit Daani, Norra ja Soome raudteedel. Pensionäridele antakse aastas 2 priisõidupiletit kogu maa raudteedele.

Autasud ja trahvid. Autasusid pole ette nähtud. Rahaträhv ulatab kuni 20-päevase palga kinnipidamiseni ja läheb pensionikassa heaks. Karistatav võib organisatsiooni poole pöörata; samuti on organisatsioonil õigus uurimise juures oma arvamist avaldada.

Korteriküsimus. Riigiraudteede elumajad on pensionikassade omandus ja renditakse välja raudtee administratsioonile, kes neid omalt poolt teenijatele üürile annab. Teenijad maksavad neis majades kohalist üürihinda.

Puhkeruumid. Suuremates jaamades on puhkeruumid ja pesemississeseaded. Jaama einelaudades antakse teenijaile toitu ja jooki 10 prots. hinnaalandusega.

Ametriided. Ametriideid ei anta, kuid teenijad võivad neid osta raudteevalitsuselt 30 prots. hinnaalandusega. Kõik teenijad, välja arvatud

tehaste, töökodade ja tee-ehitusosakonna personaal, on kohustatud ametriideid **kandma**.

Arstline järelevaatus. Iga teenija on ametisse astumise puhul kohustatud arstlisele järelevaatusle ilmuma. Kui teenija haiguse pärast oma esialgset ametit enam täita ei suuda, siis määratakse teda mõne teise ametialale, ilma et palgavähendamist ette võetaks.

Puhkeasutused ja suvekoloniid. Rootsis on raudteelaste poolt asutatud puhkeasutused, suvekoloniid ja sanatooriumid. Nende valitsemine on iseseisva organisatsiooni käes. Neisse asutustesse

võib iga teenija vastuvõetud saada teatud tasu eest. Hind on kõikum ja määratakse kindlaks igal aastal; ta on 30 prots. odavam kui teistes sarnastes asutustes.

Tehniline õpetus. Raudtee administratsiooni poolt antakse tehnilist õpetust veduriteenijatele, teemeistritele, telegrafistidele ja kantseleiametnikkudele. Veduriteenijate õpetus algab kuuekuulise teoreetilise kursusega ja lõpeb peale 2-aastalist praktikat töökodades. Organisatsioonid asuvad seisukohal, et tehniline õpetus administratsiooni kohus on.

Tiisikuse hädaoht postiteenistuses.

(„Post u. Electr.“ — Dr. med. Max Grünevald-Dortmund.)

Tiisikuse tekitaja on 1882. a. Kochi poolt üles leitud batsillus. Kõige laiaulatuslisem neist haigustest on kopsutiisikus, mis pärast igasugustel arvestustel ainult seda haiguse vormi tuleb tähele panna. 70—80 prots. kopsutiisikuse surmajuhtumistest langevad töövõimulise vanaduse peale, mis välja teeb üheksandiku kogu surevusest.

Sotsiaalsetel faktoritel on suur mõju tiisikuse laienemise peale. Palkade tõusule vastab tiisikuse vähenemine ja ümberpöörduvalt. Tiisikuse otsekohest ärarippuvust sissetulekust näitab järgmine vanem statistiline aruanne Hamburgist, nimelt 10.000 isiku kohta, perekondades, kelle sissetulekud (palgad):

900— 1200 margani	65,7
1200— 2000 „	55,9
2000— 3000 „	36,3
3500— 5000 „	22,8
5600—10.000 „	18,3
10.000—25.000 „	17,2

Funcki (Bremen) andmetel oli surmajuhtumisi 30—60 aasta vanaduse juures 10.000 isiku kohta:

waaste juures	43
keskmisel seisusel	15
rikastel	5,8

Kuna ennesõjaaegsed andmed tiisikuse rohkem konstateerivad tööliklassi juures, siis on nüüd keskmine klass see, kes rohkem tiisikuse haiguse all kannatab. Sellekohased uurimised on näidanud, et mõned keskmise klassi elukutsed rohkem kui teised hädaohu ähvarduse all seisavad. Kahtlemata võib tiisikuse haigusele sood-

saks pinnaks nimetada ka postiteenistusala. Haiguse kasvamisele aitab juba kaasa tolmu rohkus mitmesugustel ametitalitustel, näiteks, kirjakottide tühjendamisel postvagunites, nende sorteerimisel ja kinnipakkimisel vagunis kui ka kontorites. Kassades on närveeriva kiire töö juures alaline tõmbetuul. Samuti närveeriv ja tähtajaliselt täpne töö on sõidumetnikel suuremates linnades, kus palju ronge sisse- ja välja sõidab, ja ühes sellega veel vastutusrikas väärtkirjade ja väärtpaberite korraldamine.

Sagedane kohavahetus, iseäranis esimestes teenistusaastais (18—22 a., — ajal, mil tiisikus enamasti pesitsema hakkab), mõjub samuti halvasti, sest sellega ühes käivad korteri-, toitluse- ja tööolude muudatused, kus iseäranis korteri valikule rõhku ei panda.

Telegraafi ja telefoni teenistus nõuab kontsentreeritud tähelepanu sagedasti ebasoodsates ruumides ja suure hulga inimese kokku kuhjajamisel ühte paika, missugune olukord suurendab külgehakkavuse hädaohtu.

Edasi võib ka möödapääsemata ööteenistus tiisikusele soodsat pinda luua.

Kõike seda arvesse võttes, peaks postiteenistusest eemalduma neid, kellel tiisikuseks kalduvusi ehk kes salajast tiisikust põevad.

Periodilised sunduslikud arstlised järelevaatused, milledega juba koolides tuleb algust teha ja kõige laiaulatuslisem tervishoid ametialal võiks tiisikuse hädaohtu postiteenistuses kõige rohkem piirata.

Gr.

Rahvusvaheline Riigiteenijate liikumine ja postiteenijad.

Vähe tähelepanu on seni pühendatud rahvusvahelisele riigiteenijate-liikumisele ja ametiühisuslisele arenemisele, kuigi see suuri edusamme peaaegu kõigis kultuurriikes on teinud. Kahjuks on vastav materjal selle küsimuse kohta ikka püsinud kaosesarnases olekus, olles kokku kogumata ja süstemaatiliselt läbi töötamata. Seda rõõmustavam on nüüd märkida, et selle raske ülesandega ometigi hakkama on saadud ja et Vilhelm Schröder Stettiinist rahvusvahelisi sekretariaate ühenduse loomise abinõuna kasutada osates suurima hoolega kõik laialiolevad andmed kokku koondanud ja seega väärtusliku töö rahvusvahelisele riigiteenijate-liikumisele on pühendanud. Schröderi tänuväärte uurimiste tagajärjed pakuvad meile erilist huvi ja sellepärast olgu lubatud siinkohal ette tuua mõned mõtted ja väljavõtted tähendatud teosest.

Alguses tuuakse ette need tõukejõud, mis rahvusvahelisele tegevusele aluseks, nagu: rahvusvaheline läbikäimine, töölisliikumine, kirik, rahvusvahelised ühtlased huvid, üleilmne postiliit, rahvusvahelised ametiühisuslikud liidud jne.

Need tõukejõud on mõõduandvad olnud ka rahvusvahelise riigiteenijate-liikumise tekkimises.

Riigiteenijate ühingute üksikasjalises ülevaates *paigutatakse postiteenijad aukohale*. Ja seda täie õigusega. Kõigi maade riigiteenijate organisatsioonidest on postiteenijate organisatsioonid alat eesotsas sammunud. Postiteenijate organisatsioonid on kõigis maades sotsiaalselt, kultuuriliselt ja organiseerimisvõimelt kõigist teistest riigiteenijate organisatsioonidest ees. Postiteenijad olid kõigis maades ametnikkude hulgast esimesed, kes omale organisatsioonid löid. Nemad olid esimesed, kes kõigist ametniku eneseülitamise rumalusest ja upsakusest vabaneda mõistsid ja teed rajasid ühisesse töösajate peresse astumiseks. Nii Inglismaal, kui Hollandis, Austrias ja Ameerikas olid nemad esimesed, kes kategooriate ühingu, kui mitte lõpulikult ei lõhkunud, siis nende langetamiseks tublisti kaasa mõjusid. Mis ime siis, kui *postiteenijad ka esimestena oma Internatsionaali ellu kutsusid*.

Peene asjatundlikkusega kirjeldab autor rahvusvahelist postiteenijate tegevust, mis energiliselt väljendus juba enne sõda.

Aset leidnud rahvusvahelised telegrafistide võistlused, mis Itaaliast välja läksid ja 1898. a. Comos, hiljem 1911. a. Turinis korraldati, ei jäänud mõjuta rahvusvaheliste suhete arendamises. Sama võib öelda ka rahvusvahelistest huvi- ja tutvunemisreisidest, mis nimelt Saksa postiliidu poolt Berliinis organiseeriti kuni tähelepanu väärt Prantsusmaa postiteenijate kongressini Marseille'is, mis esimest korda otustas „Rahvusvahelise Postiteenijate Liidu“ asutamise. 6. ja 7. juunil 1911. a. peeti esimene rahvusvaheline postiteenijate kongress Pariisis, kus üksikuna esitatud olid ka Austria alampostiteenijate ja aspirantide ühing.

Sellest ajast peale kuni sõja lahtipuhkemiseni arenes see liit pikkamisi ja kindlalt, ilma suuremate probleemide kallale asumata.

Peale sõda aga hakkas liikumine uue hooga. Itaaliast, Prantsusmaalt, Belgiast ja Austriast tulid ühel ajal tungivad nõuded Internatsionaali asutamise üle. Veebruaris 1920. a. tuli Viinis kokku eelkongress, sama aasta oktoobris Mailandis aga asutav kongress ja P. t. t. Internatsionaal algas oma tuntud tegevust.

Schröder pühendab P. t. t. Internatsionaali tegevusele väljapaistva ja tähelepanuväärt peatüki, mis 1920. a. kuni 1924. a. kõiki Internatsionaali poolt käsitatud töid sisaldab. Need tööd leiavad täielikku tunnustamist autori silmis, kes oma lõpuotsuse järgmiselt annab: „P. t. t. Internatsionaal, kes omale ülesandeks teinud rahvusvaheliselt posti- ja telegraafiteenijate seisukorda tõsta, posti-telegraafi-telefoni teenistust edendada ja rahvastevendluse aadet levitada, *on senini tänuväärte tööd teinud* ja see töö väärib lugupidamist seda rohkem, et temal võidelda on tulnud sise- ja väliste takistustega...“

Arukas ja sihikindel juhtimine, mis P. t. t. Internatsionaalile omane, annab põhjust temalt oodata tegevust, mis postiteenijate liikumist ja tervet töösajate peret aitab ülesseatud sihtidele lähendada.“

Postiteenijatele lähedal seisavad *õpetajad*. Õpetajad aga ei ole suutnud rahvusvahelisse ühisesse koonduda. Schröder loeb ette seitse rahvusvahelist koondust, ja üks teisest erinevat suuna, kuhu õpetajad kuuluvad. Kaheksandaks tuleb pidada veel juunis 1925. a. asutatud n. n. ametnikkude

Internatsionaal, millesse ka osa õpetajaid liitunud.

Raudteelastel on oma kindlasti liitunud rahvusvaheline organisatsioon transporttööliste föderatsioonide Internatsionaali nime all, millesse nemad kõik peaaegu ilma erandita sulanud. Bellinzonas tänava suvel ärapeetud raudteelaste kongress tõendab, et nemad oma organisatsioonides omapärase tegevuse arendamise peale rõhku panevad.

Edasi tulevad *politseiteenijad ja omavalitsuse teenijad* ja lõpuks veel *kõrgemad*

ametnikud, kes kõik juba rahvusvahelisest ametnikkude liikumisest osa võtavad ja selle liikumise keskel asuvad.

Omalt poolt võiks veel seda juure lisada, et ka Eesti postiteenijad tänava kevadel p. t. t. Internatsionaali liikmeks vastu võeti. Kutseühisuse keskjuhatuse, kes selleks samme astus, on sellega tänuväärte teinud. Kindla sideme loomine üleilmalise arvurikka postiteenijate perega, kindlustab meile nüüd nende poolehoidu ja toetuse. Ja seda ajakohast sammu tuleb tõsiselt tervitada. M.

P. t. t. teenijate uus palgaastmete jaotus,

Kuna postipeavalitsuse poolt kokkuseatud uus palgaastmete jaotuse kava teenijaskonna poolt ja ajakirjanduses kibedale arvustamisele võeti, saadeti see teedeministeriumist kokkusedjatele tagasi uueks läbivaatamiseks. Uut läbivaatamist korraldati aga juba nüüd teenijaskonna esituse osavõtul. Selle kava järele jaguneks uus palgaredel, niisamuti, kui raudteelaste oma, 25 astmesse, kusjuures endised literlised ja roomanumbriks astmed ära jääks.

Nii oleks uude palgaredelisse posti-telegraafi-telefoni teenijad paigutatud järgmiselt:

4. aste:

Peavalitsuse ülem.

5. aste:

Peainsener.

8. aste:

Tehnika osakonna juhataja abi,
Administratiiv osakonna juhataja,
Väljaspool klassi I astme p. t. k. ülem,
Väljaspool klassi linna tel. võrgu ülem,
Rahvusvahelise osakonna juhataja,
Peraamatupidaja,
P. t. inspektorid,
Raadiojaama ülem.

9. aste:

Vanem insener.

10. aste:

Väljaspool klassi II astme p. t. k. ülem,
Väljaspool klassi I astme p. t. k. ülem abi,
Väljaspool klassi maak. tel. võrgu ülem,
Väljasp. klassi linna tel. võrgu ülem abi,
Raadiojaama ülem abi,
Noorem insener,
Korraldusjaoskonna juhataja,
Personaaljaoskonna juhataja.

11. aste:

Rahvusvahelise eksploatatsiooni juhat.
Rahvusvaheliste arvete pidaja,
Rahvusvaheliste tariifide eriteadlane,
Väljasp. kl. II astme p. t. k. ülem abi,
Peraamatupidaja abi,
Tellm. materjaalide keskladu juhataja.

12. aste:

I. kl. p. t. kontori ülem,
I. kl. maakonna tel. võrgu ülem,
I. kl. linna telef. võrgu ülem,
Tehnika osak. eksplat. juhataja,
Tehnika osak. ehit. ja rem. juhataja,
Tehniline kontrolöör,
Reklamatsioonide büroo juhataja,
Rahvusvahelise osakonna sekretär,
Posti eksploatats. juhataja,
Postiveo juhataja,
Kirjade eksploatatsiooni juhataja,
Tallinna peapostkontori juhataja,

13. aste:

II. kl. p. t. kontori ülem,
I. kl. p. t. kontori ülem abi,
Osakonna juhatajad,
II. kl. maakonna võrgu ülem,
II. kl. linna telefoni võrgu ülem,
Vanem tehnika jaoskonna juhataja,
Vanem tehnik,
Korrespondent-tõlk,
Postkassa juhataja,
Aruannete kontrolöör.

14. aste:

Vanem p. t. ametnik,
Vanem kiirtöötaja,
Vanem tehn. jaoskonna juhataja,
Radio mehaanik,
Raadiojaama juhataja (Tartus),
Noorem tehnik,
Posti peavalitsuse sekretär,

Vanem raamatupidaja p. p.,
Korrespondent,
Inventaarilao juhataja.

15. aste:

III. kl. p. t. kontori ülem,
II kl. post. tel. kontori ülema abi,
1. järgu p. t. ametnik,
Noorem tehnika jaoskonna juhataja,
Vanem meister,
Noorem kiirtöötaja ametnik.

16. aste:

Vanem mehanik,
Vanem. raamatupidajad maavõrkudes,
Tehnika-osakonna raamatupidaja,

17. aste:

IV kl. p. t. kontori ülem,
III kl. p. t. kontori ülem,
Arveametnikud,
Statistik,

2. järgu ametnik,
Noorem ametnik,
Noorem meister,
Nooremad raamatupidajad,
Raadiomotoristid.

18. aste:

V kl. postkontori ülem,
IV klassi postkontori ülema abi,
3. järgu ametnik,
Tehnika osakonna juhataja,
Vanem montöör,
Registraator peavalitsuses,
Vanem kantslei ametnik.

19. aste:

4. järgu ametnik,

Nooremad montöörid,
Vanemad postiljonid,

20. aste:

Kantseleiametnik,
Masinakirjutajad.

21. aste:

1. järgu postiljonid,
Vanemad kõnede registreerijad.

22. aste:

2. järgu postiljonid,
Nooremad kõnede registreerijad,
Teenijate vanem.

23. aste:

Vanem uksehoidja peavalitsuses.

24. aste:

Noorem uksehoidja.

25. aste:

Käskjalg.

Posti peavalitsuse palgaastmete jaotus paistab õiglasemana, kui raudteevalitsuse oma. Raudteevalitsuse kava järele on eriti jaamaülemate abid liig madalale surutud. Postkontori ülem II klassi ja postkontori ülema abi I klassi on näiteks, võrdsesse astmesse (13.) asetatud.

Raudteel on jaamaülem II kl. (peale protesti, mis esildati teedeministrile) võetud 13. astmesse, I kl. jaamaülema abi 15. astmesse, —kaks astet all pool, mis igaühel mitte õige ei ole.

Ka seisavad raudtee telegrafistid, võrreldes posti omadega, liig madalates astmetes.

Internacia Ligo de Esperantistaj Post- kaj Telegraf-Oficistoj.

(ILEPTO).

Rahvusvahelise esperantlaste posti- ja telegraafiametnikkude liidu (Ilepto) kaheksas aasta-peakoosolek oli 4. augustil s. a. Genfis.

Liikmemaksuks määrati käesoleva tegevusaasta peale (1. VII. 25.—30.VI.26.) 2 Schweitsi franki.

Ametlik Ilepto häälekandja on „La Interligilo de l'P. T. T.“ Selle tellimine liidu liikmetele ei ole küll sünduslik, kuid väga soovitatav, sest kõik juhatuse teadaanded ning ka muud üldise tähtsusega teated Ilepto kohta avaldatakse ainult selles ajakirjas.

Liidu presidendiks valiti ülempostiamet-

nik Dr. Ed. Spielmann (Berlin), peasekretäriks — postidirektor L. Courtinat (Clermont — Ferrant's), kesklaekahoidjaks — ülemtelegraafiametnik Hans Obrist (Bernis) ja ajakirja „Interligilo“ peatoimetajaks — Pierre Filliatre (Pariisis).

Senine liidu president, ülemriiginõunik Otto Reber (Bambergis), kes liidu juhtijaks vahetpidamata 6 aasta jooksul olnud, valiti aupresidendiks.

Peale selle valiti 10 abipresidenti ja peaesitajat — iga maa jaoks üks.

Peaesitajaks Eestis valiti postkontori ülema abiline O. Nõu (Narvas).

Palutakse kõiki Eesti p. t. teenijaid.

kes juba llepto liikmed ehk kes selleks soovivad hakata, oma liikmemaks võimalikult pea O. Nõu kätte ära saata.

Soovitav oleks, et iga liige otsekohe 2 Schweitsi franki saadaks. Kellel see aga võimata, saatku oma liikmemaks Eesti rahas — 2 Schweitsi frangi väärtus päevakursi järele.

Liikmemaksu võib ka liidu esitajate kätte ära maksta, kelleks Tallinnas — neiu Hilda Dresen (peatelegraafi kontor), Tartus — postkontori ülem isand Grünberg.

Muidugi tellib iga esperantot oskaja Eesti p. t. t. teenija omale ka liidu häälekandja „Interligilo“ juba sellepärast, et see ainuke rahvusvaheline p. t. t. teenijate aja-

kiri on, mis kõigi maade p. t. t. teenijate elu-olu kirjeldusi sisaldab, olles seega nii öelda ühiseks koonduspunktiks kogu ilma p. t. t. teenijaile.

Selle ajakirja tellimishind on 10 Prantsuse franki aastas; ühes erilise „Informanta Bulteno“ aga 15 Prantsuse franki aastas.

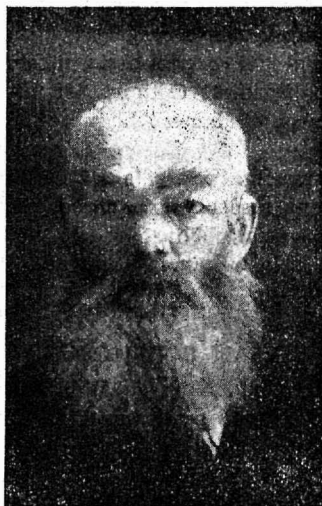
Tellida võib kas otseteel toimetusest (S-ro Petro Filliatre, redakcio de „La Interligilo de l' P. T. T.“, 54 rue Custine, Paris 18, Francio) ehk liidu peaesitaja O. Nõu kaudu.

Tellimisaasta on 1. nov. 1. nov. Sellepärast rutaku tellmistega, et ajakirja esimestest numbritest mitte ilma jääda.

Raudtee ja posti-telegraafi-telefoni ametkonna tegelased.

MIHKEL LANDSBERG.

Kõige vanem teenija Eesti riigi raudteedel on Mihkel Landsberg, — Tallinna jaama kaubaveo takseerija. Landsberg astus raudteeteenistusse 1. märtsil 1873. a. kontoriametnikuna. 1894. a. määrati ta Tallinna jaama kaubakontori laekahoidja abiks; 1907. a. sama jaama kaubakontori laekahoidjaks ja 1911. a. — takseerijaks.

1923. a. 1. märtsil sai sellega Landsbergil 50 aastat raudteeteenistust. Vene valitsuse ajal oli temale juhus pühitseda kaht juubeli-aastat: 25- ja 35-aastase teenistuse puhul. 25-aastase teenistuse eest sai Landsberg hõbe auraha Stanislause lindiga; 35-aastase teenistuse eest annetati temale rinnamärk pealkirjaga: „Kauaaegse teenis-

tuse eest.“ Pensioni peale mineku puhul oleks need märgid Landsbergile Vene ajal suurt osa mänginud.

Nüüd, kus Landsbergil 50 aastat teenitud, oli tema kingituseks paarikümne marga väärtusline trükitud paber, mille sisuks meeletuletus, et Landsbergi teenistus laitmata ning kauakestev olnud, nagu poleks lugupeetud veteraan ja tema kaasvõitlejad seda ise mitte teadnud. Ei tuletanud seda nii haruldast päeva meele Landsbergi kaasteenijad, ega kutseorganisatsioon, kelle liikmeks Landsberg. Ei liigutata sõrme ka vist ülemuse läbi, et Landsbergile mingisugust aupalka nõutada valitsuse poolt. Hoopis vastupidiselt sündis sarnase aupäeva juubeldamine ühe teise veteraaniga 50. aastapäeval, mis juubeli korraldajaks osutus kutseühing, kuhu kuulus juubilar, kus viimast meele tuletas riigivanem oma lahke kingitusega ja ka kaasteenijad. Kas puudub meie peremeestel ja kaasteenijatel oma vanade vastu tõsine lugupidamine, või on igapäevase elu raskustega võideldes need vanad niisama eksi-kombel unustusse jäetud, see on meil teadmata, aga ilus see ei ole. Soovime, et märtsil 1926. a., mil Landsbergil juba 53 aastat teenitud, tema aupäev kõigile rohkem meele tuleks ja tõsist pühitsemist väärriks.

*

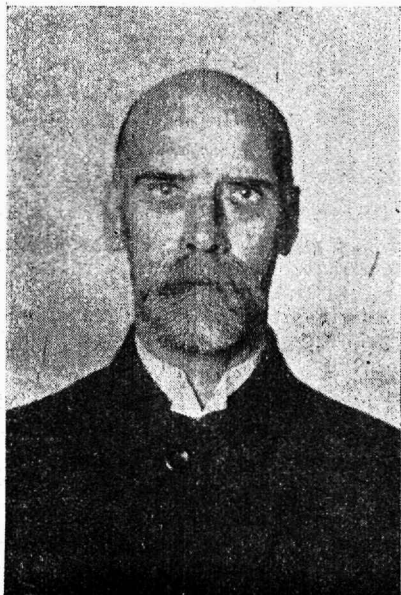
P. AKS.

Narva p. t. kontori vanem ametnik.

1. nov. s. a. pühitses P. Aks oma 35. aastast teenistusiubelit. Aks on sündinud 4. juulil 1873. a. Tartumaal, talupere-mehe pojana. Lõpetades Narvas linnakooli, astus ta 1. novembril 1890. a. Narva

postkontorisse õpilaseks. Kuni 1. märtsini 1894. a. oli Aks teenistuses ametniku kandidaadina; 1900—1908 teenis ta Simanski-Log'is postijaoskonna ülemana.

Eesti valitsuse algul astus Aks jälle Narva p. t. kontori teenistusse. Pika ja raske teenistuse peale vaatamata on P. Aks veel täiesti töövõimeline ja energiline ametnik. Kaasteenijatelt on ta poolehoidu ja austust leidnud. Peale selle on Aks

energiliselt osa võtnud organisatsioonidest, olles muuseas Narva p. t. t. teenijate kutseühingu liige algades juba 1918. aastast saadik.

*

KARL REMMELG †

25. sept. s. a. suri pimesoolika operatsiooni järele Tartu postkontori ametnik ja postiteenijate kutseühisuse Tartu osakonna juhatuse liige *Karl Rimmelg*.

Nagu noor kotkas, kes julget lendu alates ussist südamesse nõelatuna maha langeb, — nii varises jõuküllane ja tugev Rimmelg karmi saatuse tahtmisel noorelt mulla alla.

Lühikese eluea kiuste sai Karl Rimmelg kaasteenijate ja sõprade usalduse ja poolehoidu osaliseks ja seda mitte ilma põhjuseta.

Veel käesoleva aasta kevadel valiti Rimmelg kutseühisuse Tartu osakonna juhatusse, kus raske ennastalgav ja keeruline töö omale väärilise töömehe leidis. Organisatsioonis töötades ei lasknud Rimmelg iialgi pead longu keeruliste küsimuste arutamisel ja otsustamisel, ei hiilinud iialgi kõrvale, kui tuli oma tõekspidamisi avalikult kaitsta ja nende eest võidelda, ei pöö-

ranud oma sõpradele ja aatevendadele kunagi selga, kui neid katsumised ähvardasid, vaid jäi

alati ustavaks, hinnates kõrgelt ühistunnet ja organisatsiooni sihte.

Olles väsimata ja tuline töömees organisatsiooni tööpõllul, kus ta oma tulise temperamendiga teisi kaasa tulema avatles, tunti Rimmelgat ühtlasi kui head ja osavat töömeest oma kutsealal, kes postiteenistust täieliselt valdas. Kõik ülesanded, mis Rimmelgal täita tulid, — kas ametialal või organisatsiooni elus, leidsid alati täpset ja kiiret täitmist, kusjuures ta kunagi väsimuse, tüdimuse ehk ajapuuduse üle ei kaebanud.

Karl Rimmelga avalik ja alati sõbralik nägu, kus peegeldus otsekohesus, julgus, püsivus ja ülevoolav energia, jääb sõpradele ja kaasvõitlejatele, kes teda sügavalt leinavad, kustumata meele!

H—ik.

*

ROMAN ROOSILEHT †

21. aug. s. a. lahkus vabatahtlikult elust 24 a. vanuses Tallinna peapostkontori pakiosakonna teenija *Roman Roosileht*. Temas kaotas kutseühisus agarama kaasvõitleja ja toetaja, ametkond kohusetruu ja tubli tööjõu.

R. Roosileht sündis 21. apr. 1901. a. Tallinnas. Hariduse omandas Pikal tän. asuvas linnakoolis. Käis hiljem „Ökonomisti“ kaubanduslikudel kursustel. 1916—1917. a. teenis Noblessneri tehastes ja 1918—1923. a. sadamatehastes 1. j. kantselejametnikuna, kust koha likvideerimisel vabanes. Samast ajast teenis peapostkontori pakiosakonnas, kus tublide töövõimete ja kiiduväärt teenistuse tõttu ülemuse lugupidamise

võitis. Kaasteenijate poolt oli R. oma lahke ja lõbusa iseloomu pärast armastatud.

Olles lavakunsti tuline harrastaja, organisee-

ris ta l. a. postiteenijate näitetrupi, mis hea eduga kutseühisuse poolt korraldatud piduõhtu-

tel esines ja kus R. koomilistes osades kiiduväärilist mängu üles näitas.

Meie ei tea, mis sundis lahkunud kaasteenijat oma noort eluküünalt kustutama. Võime siiski aimata, et siin tegemist on majandusliku kitsikuse ja sellest tingitud elutüdimusega — praegusaja moodsama haigusega. Elu olevat vilets ja tühine, ei suutvat midagi pakkuda, olevat R. mõni aeg varem kaebanud. See on ka loomulik, kui 4500 mk. kuus palka saadakse.

Sellejuures ei pea unustama ka, et praegusaja noored, isegi vanad, läbi imbutunud materjalistlikust ilmavaatest, kelle hinges ei leidu neid sisemisi jõudusid, millistele toetuda, sihte, kuhu poole elu juhtida, milleks elada, kellel ühe sõnaga — puudub elumõte, nõrkevad kergelt elu argipäevadel, langevad nagu kuivanud lehed puust, kadudes alla varjuriiki, eriti tihti, kui rõhumas rasked elutingimused.

Meie ei saa salata, et see ohver riigiteenijate perest on toodud maaajandusliku kitsikuse altarile, nagu mitmedki teised. Ta kaebab ühiskonna korralduse peale ja kohustab meid: peame paremat elujärge kätte võitma ja selleks ühinema.

Sina aga, lahkunud kaasvõitleja ja seltsimees, puhka rahus!

M.

Välisteated.

Hollandi raudteevalitsus esines uue palgajätuse kavaga, mille põhjal alamteenijate palgalõud halvenevad, kuna kõrgematele kategooriaile palka aga tuntavalt tõstetakse.

Ülaltähendatud ettepaneku kohta seisukohavõtmiseks peeti ära ühine nõupidamine viie administratsiooni, ühe valitsuse ja viie teenijaskonna organisatsiooni (nendest 2 progressiivse raudteelaste ühingu, üks Rooma-katoliku usuliste raudteelaste ühingu, üks protestantide ühingu ja üks ametnikkude ühingu poolt) esitajate vahel. Ühist kokkulepet siiski ei saavutatud ja nähtavasti jääb Hollandi raudteel alljärgnev palgajätus jõusse:

Palgaastmed:	Uus		
	Al.-m.	Ül.-m.	Ü.-m.
I (Töölised jne.)	1400.—	1635.88	1625.—
II (Värvavaht)	1450.—	1726.23	1725.—
III (Blokpost. v.)	1500.—	1817.09	1825.—
III-a (Kütjad)	1550.—	1930.66	1925.—
IV (Rongiseadjad)	1600.—	1998.80	2000.—
V (Van. rongis.)	1650.—	2135.08	2125.—
VI (Signalist)	1400.—	1820.—	1800.—
VII (Rongijuht)	1700.—	2270.36	2275.—

VIII (Vedurijuht)	1800.—	2533.44	2525.—
IX	1850.—	2795.52	2800.—
X (Sekretärid)	1900.—	3319.68	3325.—
XI (J.-ülem 3. kl.)	2250.—	3494.40	3500.—
XII (J.-ülem 2. kl.)	2500.—	3756.48	3750.—
XIII (J.-ülem 1. kl.)	2900.—	4018.56	4100.—
XIV (Meistrid)	3200.—	4280.64	4300.—
IXV (J.-ülem kl. A)	3600.—	4630.08	4650.—

Palkade vähendamise alla ei kuulu juba ametisolevad teenijad. Organisatsioonid loodavad töötingimustes tulevikus siiski mõned soodustused läbi viia.

Inglise vedurijuhtide ja kütjate ühingu soovitas omi liikmeile veduri kuurides ja töökodades peale 8-tunnilist tööpäeva lõpetamist ületunnitööst täielikult loobuda, arvesse võttes praegust üleüldist tööpuudust. Et küll see liikumine tõsiselt iseloomu ei kannu, näib ta siiski täielist poolehoidu leidnud olevat. Raudteekaubaladude töölised Liverpoolis on ületunnitöö vastu samasugust teguviisi avaldanud.

*

PRANTSUSMAA.

Riigi- ja eraettevõtete teenijate palgastreigid on käesoleval aastal siin sagedased nähtused. Ajakirjandusse satuvad teated ainult nende streikide kohta, mis laiemal ulatusega, nagu Pariisi postiteenijate streik 25. juunil, hiljutine pangametnikkude streik ja nüüd 21. septembril olnud telegraafi-telefoni teenijate streik, kuna väikes-te streigikeste kui harilikuks muutunud nähtuste peale enam keegi suuremat tähelepanu ei pööra.

Viimase streigi kohta leidub ajakirja „Interligilo“ erilises lisas nr. 4 järgmine palake:

„Meie ootame ja ootame oma kõrgendatud palkasid, mis lubatud juba aasta tagasi. Parlament assigneeris raha, kuid komisjon, mis selle ärajaotamiseks valiti, kas magab või jagab halvasti. Post-telegraaf-telefon otsustas mõjuvalt rääkida oma kauakestnud ootamisest... Ootamatult, laialiselt, ühemeelselt katkestasid töö telegraafi- ja telefoni ametnikud ühel ja samal ajal. Pariisis, Lyonis, Marseille's, Tulonis, Bordeaux's, Brestis jne. 21. 9. 25. kell 11.

Hirmus karistus! Kõik kisendavad, karjuvad. Minister, et näidata end ülemana, kel kiire ja julge talitusviis, karistas mitmeid ametvendi. Mõned vallandati teenistusest, teised tagandati ajutiselt, mõned paigutati ümber jne.

P. T. Federatsioon andis korralduse, oodata karistuse lõpptulemusi. Ent kõik hakkavad aru saama, et aeg on tegutseda.“ —u.

*

Omavalitsuse ajal raudteestreigi pärast vallandatud teenijatest on Prantsusmaal kuni 1. okt. 1925. uuesti teenistusse võetud: riigiraudteedel 1673 (2376 vallandatuist) ja kõigil teistel teedel kokku — 2133 (15.691 vallandatuist).

*

KIRJAKANDJATE STREIK PARIISIS.

Prantsusmaal tegid posti- ja teised riigiteenijad juba kauemat aega kihutustööd palkade tõstmiseks. Vahete vahel katkestati töö mõneks minutiks, mõnikord koguni terveks tunniks. Viimaks kujunes see nii igapäevaseks nähtuseks, et sellele enam mingisugust tähelepanu ei pööratud.

25. juuni streik oli siiski väga laiaulatusline ja solidaarselt läbi viidud. „Le Matin“, valitsuse häälkandja, kirjutab sel puhul: Kirjakandjate streik, mis eile hommikul peale algas, ei ole mitte revolutsiooniliste ametiühisuste kätetöö. See oli protest senati ettepaneku vastu, milles nõuti postiteenijate 125 fr. elukalliduse lisa vähendamist. Kui postiteenijate palgaküsimus pelatilis arutusele võeti, määrati palga alammääraks 5600 franki ja 400 franki lisana neile, kes Pariisis teenivad. Senat lükkas 400 fr. lisa-

maksu tagasi. Kui juuni kuul lisamaksu välja ei maksetud, hakkasid 25. juunil 5000 kirjakandjat streikima. Peeti miitinguid ja saadeti 14-liikmeline delegatsioon postidepartemangu direktori jutule.

Minister lubas 8. juulil 125 fr. lisatasu väljamaksmist, kuid teisi nõudmisi ilma parlamendi nõusolekuta ta täita ei võinud.

Politsei ilmus postkontorisse korda jalale seadma. Kell 2 p. l. võtsid streikijad kõik osakonnad oma alla. Kell 4.30 min. andis postidirektor käsu, et kõik naisteenijad koju läheks. Streikijad takistasid töötægemist. Ka 3 telefonikeskjaama võtsid streikijad oma alla ja terve tund ei antud ühtegi ühendust. Kell 7 õhtul sundis politsei streikijaid postihoonest lahkuma, mida ka tehti. Pärast seda korraldati „Bourse du Travail“ (töölistemajas) suurem miiting, kus otsustati järgmisel päeval tööle ilmuda ja streik ühes teiste Prantsusmaa postiteenijatega läbi viia.

*

NORRA RIIGITEENIJAD.

Peale valitsuse otsust — elukallidulisasid ärjätta, on Norra riigiteenijate (sellega ka raudteelased) seisukord tuntuvalt halvenenud. Norra raudteelaste ühing kutsus sel puhul 24. IX. 25. aastal üldise riigiteenijate organisatsioonide konverentsi kokku, kus järgmised otsused vastu võeti:

1) Kategooriliselt nõuda, et valitsus viibimata organisatsiooni esitajatega juba ennemgi nõutud elukallidulisade pärast läbirääkimist algaks.

2) Et nõudmistele kindlamat alust luua, palub konverents organisatsioone, võimalikult ühel meelel vastuvõetuid otsusi heaks kiita. Otsuste täideviimiseks moodustatakse komisjon, mis koosneb otsusega ühinenud organisatsioonide esitajast.

3) Konverents rõhutab hädatarvilist vajadust riigiteenijate organisatsioonide föderatsiooni loomiseks, missugune töötaks lähemas kontaktis tööliiklusega.

4) Konverents avaldab oma pahameelt ametnikkude komisjoni ettepaneku kohta, kutsub kõiki organisatsioone üles seda ettepanekut maha suruda ja selle maksamapaneku puhul kõigis riigiasutustes streiki välja kuulutama liikumisvabaduse ja koosolekute õiguste kaitseks.

Raudteelaste ühing ja postiteenijate ühing on juba oma nõusolekut konverentsi otsuste kohta avaldanud.

Norra parlament on valitsuse ettepanekut kinnitanud, mille põhjal sõjaväeteenistuses viibivale riigiametnikkele ainult üks kolmandik pal-

gast maksetakse, kuna senini täispalk välja makseti. Raudteelaste ühing esines otsuse kohta protestiga.

4. oktoobril s. a. asutati Antwerpenis raudteeametnikkude internatsionaal, kus ühinesid järgmised organisatsioonid:

1) Prantsusmaa ja Prantsuse asumaade raudteeametnikkude föderatsioon — Pariisis — 18.000 liiget;

2) Belgia raudtee — meri-telefoni- ja telegraafi ametnikkude föderatsioon — Brüsselis — 7000 liiget;

3) Hollandi raudteeametnikkude ühing — Utrechti — 3777 liiget;

4) Bayeri liikumisosakonna ametnikkude ühing — Münchenis — 4500 liiget.

Sekretariaadi asukohaks kavatakse valida Holland. Nimetatud organisatsioonid ei kuulu tähendatud maade ühtegi kutseühisusse ja üldse seisavad eemal uuemaajalisest kutseühisuslisest liikumisest.

*

Teatavasti on Saksa valitsusel kavatsusel üldist hindade langemist läbi viia, mis põhjal igasugused palgakõrgendused ära jääksid, kui mõeldava aktsioonile vastu käivad korraldused. Kuid lubatava hindade alandamise ei nähta usku olevat. Nii esinesid Saksa raudteelaste organisatsioonid üldise palgakõrgendamise ja ühenduses sellega palgaastmete jaotuse parandamise nõudmisega. Administratsiooni poolt seletati, et rahaline olukord nõudmiste täideviimist ei luba. Konflikti lahendamiseks oli koos 10. 9. 25. vahekohus, kus mõlemad pooled oma seisukohtadele kindlaks jäid. Lõpuks otsustas selle küsimuse vahekohtunik dr. Strenzel järgmiselt: Arvesse võttes praegusajalisi majanduslisi olusid ja valitsuse poolt algatatud hindade alandamist, jäävad praegused põhipalgad kuni edaspidiseni endisteks.

Ülaltähendatud vahekohtu otsus lükati organisatsioonide poolt täies ulatuses tagasi. Laseb oletada, et konflikt kõige lähemal ajal jälle arutusele tuleb.

Raudteelaste keskel valitseva suure ärevuse tõenduseks on Saksist tulnud teade, kus raudteetöölised possiivset resistentsi (Itaalia streiki) algasid, mille tagajärjel Dresdenis 50 kaubarongi väljasaatmist ootama jäid ja kõik teed oma alla kinni panid. Dresdeni raudteevalitsus oli viimaks sunnitud ise palgakõrgendust pakkuma, et liikumise takistamist kõrvaldada.

Soome raudteelaste organisatsioonid esinesid valitsusele palvega uuest aastast alates raudteel 8-tunnilist tööpäeva maksma panna. Valitsus vastas, et ta ennem selle kohta raudteevalitsuse ettepanekut vajab.

17. juulil s. a. varustati automaatse sidurda-

misega kõik Jaapani riigiraudtee vagunid, umbes 63.000 üksust. Sisseseadmised kestsid ainult üks päev. Sel päeval olid üldine rongide seisak. Vagunite koondusjaamu oli 221. 12.000 tööjõuga viidi sisseseadetööd läbi. Mõnedel liinidel, nii kui Formosa, Korea, Lõuna-Mandshuuria, Hokkaido ja Tokio eeslinnad oli automaatne sidurdamine juba ennem läbi viidud. Loodetakse selle läbi vagunite haakimist õnnetujuhtumistele piiri panna, kuna need viimase 5 aasta jooksul kuni 220 juhtumiseni aastas ulatasid.

Uues Lõuna-Valeesis (Austraalia) on teenistusvanaduse õigused jälle maksma pandud. Need õigused tühistati 1917. aastal raudteeteenijate streigi puhul.

*

HÄÄLI AUSTRIA JA SAKSAMAA ÜHENDAMISEKS.

Austria postiametiühisuse ja suuremate Saksa postiteenijate ühingute esitajad pidasid 28. augustil Berliinis koosoleku ära, et seisukohta võtta Austria ja Saksamaa ühinemispüüete küsimuse kohta. Otsustati korraldada ühinemise pooldamiseks oktoobri algul suuri avalikke p. t.-personaali meeleavaldusi Viinis ja Berliinis. Ettevalmistamistööd jäeti erikomitee hooleks.

(„Deutsche Post“ nr. 36).

*

AUSTRIA.

Austrias jätkatakse riigiteenijate koosseisude kokkutõmbamist. Kokkutõmbamine puudutas praeguseni ainult alama ja keskmise palgaastmelisi riigiteenijaid. Nüüd aga on järjekord kõrgemate riigiteenijate juure jõudnud, kes seni nii agaralt teiste lahtilaskmist teostasid, endid aga igateviisi lahtilaskmise alla sattumisest kõrvale hoida mõistsid.

(„Interligilo.“)

*

TSHEHO-SLOVAKKIA.

Eel on uued parlamendivalimised. Praegune parlament, mis oma volituse kestvuse ajal pole õieti midagi ära teinud riigiteenijate olukorra parandamiseks, tahab veel enne laialiminekut riigiteenijate teenistus- ning palgaseaduses parandusi ette võtta. Selleks on praegu käimas kibedad eeltööd. Muidugi ei tule see nii väga parlamendi heatahtlikkusest kui tahtmisest uute valimiste puhuks riigiteenijate keskel poolehoidu võtta.

(„Interligilo.“)

*

ESPERANTO-KEELSED RAADIOTEATED MOSKVA.

Radioteateid esperanto keeles läkitatakse Moskvast: 15. ja 29. oktoobril, 12. ja 26. novembril ning 10. ja 31. detsembril. Teadete saatmine algab kell 13,10 Kesk-Euroopa kellaaja järele. Tarvitavate lainete pikkus on 1450 meetrit.

(„Interligilo.“)

LÄTI POSTITEENIJATE VORMIRIIDED.

Läti lehtede teatel antakse Lätis neile postiteenijatele, kel rahvaga otsekohene kokkupuutumine, samuti nagu meilgi, tasuta vormiriided. Riided on tumesinised, kollaste kantide ja valgest metallist nõopidega. Lätis ei anta riided teenijatele kätte mitte valmistehalt, vaid antakse selleks tarvisminev materjal: riie, kandid, nõöbid, märgid ja 66 latti raha õmblemiseks ja sinna juure kuuluvate asjade ostmiseks.

Müts ja püksid antakse ühe aasta, kuub 2 a. ja palitu ehk poolpalitu 3 aasta peale.

Vormimütsid antakse tasuta kõigile teenijatele, selle peale vaatamata, kus kohas tä teenib.

*

Tsheho-Slovakkia vabariigi postlaste (Saksa) häälekandja teatel on nüüd lõpuks kauaaegse organisatsioonide pealekäimisel mõte teostamist leidnud, mis tähtsat sotsiaalset edu ja organisatsioonide võitu tähendab: riigiametnikkude haiguskinditus. Juba 4 aasta eest algati selleks nõupidamisi. Juulil s. a. kinnitati seadus senati poolt ja laseb kindlasti oletada, et seadus tänavu veel maksvasse astub.

Sama häälekandja teatel tehti postiministriumipoolt ametkonnale ettepanek administrats. asjaajamise lihtsustamiseks uuenduskavadega esineda. Niisuguseid uuenduskavasid on hulgana ministriumile sisse tulnud, kuid nähtavasti ei ole need poolehoidu leidnud. Võõrastav on, kirjutab häälekandja, et ainult väiksemate ettepanekute peale reflekteeriti, kuna laiemaulatuslised kavad juba alguses järjekindlalt tagasi lükati. Administratsiooni enese poolt võeti lihtsustamise mõttes ainult koosseisude vähendamine ette; teisi metoode ei võeta, ega taheta arvesse võtta.

Saksa postiteenijate häälekandja „Post und Telegraphie“ teatel peeti 27. ja 28. aug. postiministriumis palgaküsimuse kohta läbirääkimisi, kus teenijate esitajad üleüldise palgakõrgenduse nõudmisega esinesid. Muuseas juhtisid teenijate esitajad tähelepanu asjaolule, et kuna suured välisturud, nii kui Vene, India ja Hiina, praegu — ja võib olla ettenägemata aja peale edasi — suletaks jäävad, vaja on majanduselu tervenemiseks oma rahva ostujõudu tõsta, mida ainult vastava palgakõrgendusega saavutada võiks.

Algades aprilli kuust s. a. on ühing „Deutscher Verkehrsbund“ telegraafi- ja telefoniteenijatele maksuta kirjalikud kursused välja annud. Kursuse kestvus on 16 kuud. Kirjade sisuks on peale kutseliste teadmiste (elektrotehnika, telegraafi ehitus, morse tähestik jne.) veel üldhärilidusline osa. Kava on igalpool suurt poolehoidu leidnud.

„Deutsche Post“ teatel astusid kokku 8. sept. s. a. Saksa p. t. t. ametnikkude esituse organisatsioonid, et palgaküsimuses seisukohta võtta.

Otsustati esineda ühise märgukirjaga rahaministri ees, et palgaküsimuses läbirääkimisi alustada.

*

21.—28. maini s. a. Ilfracombes ärapeetud Inglise raudtee kantseleiametnikkude ühingu kongress näitas uuesti, et sellel organisatsioonil kõik eelarvamised mis harilikult iga ametnikkude organisatsiooni omad, nii kui seisusevahe, klassivaim jne. täielikult puuduvad ja et organisatsioonil täielikult puuduvad ja et organisatsioonil kogu võitleva tööliskonnaga ühised huvid on. Organisatsioon on I. T. F. liitunud. Praegu on organisatsioonis 65.000 liiget. Kongressist võtsid osa üle 500 delegaadi. Muuseas peeti läbirääkimisi ka üldsotsiaalsete küsimuste üle, nagu korteriküsimus ja õppeasutused. Organisatsioon on administratsiooni poolt tunnustatud ja on praegu võim, millega arvestada tuleb.

*

RAUDTEELASTE STREIK BRITI-INDIAS.

Hiljuti pandi toime Briti-Indias, Põhja-Öhtu raudteel suurim raudteelaste streik, missugust ennem Inglise asumaades ei ole olnud. Otsekohese tööke selleks andis ühe raudteetehase töölise lahtilaskmine, kuid tõsisemad põhjused juurduvad sügavamini ja neid tuleb otsida sealsete raudteelaste halatsemisväärt viletsast majandusseisukorrast. Streik laienes umeruttu; üldiselt võtsid streigist osa umbes 40.000 töölisi.

Streikijate peanõudmised olid:

a) kaheksatunniline tööpäev ilma ületundideta; b) veduriteenijale maksta samad palgad kui Ida-India raudteel; c) 100 miili sõitu ehk 8 tundi tööd loetagu tööpäevaks; d) korralikumad signaalid öisel ajal; e) palkade revideerimine; f) palkade vahesid veo- ja vagunijaoskonna teenijate kõrvaldada.

Konflikt kestus umbes kaks kuud ja lõppes tööliskonna kahjuks. Kuid vaatamata nurjamineku peale on streigil siiski suur tähtsus. Arvesse võttes, et organisatsioon neis maades alles noor ja rahaliselt vähe kindlustatud, suutis ta siiski politsei- ja raudteevalitsuste tagakiusamiste peale vaatamata kuni viimase jõupingutuseni vastu panna.

„I. T. F. Mitteilungsblatt“ arvab, et see rohkem ühe maanitsusena osutub Euroopa tööliskonnale, et nende seltsimeestele Idamail võitluses kapitalistlike eksploateerimise vastu nõu ja teoga abiks olla.

*

TÜRGIMAA.

Türgi postivalitsus teatab, et hilinemise ärahoidmiseks on soovitatav, et aadressid postisaadetistel, mis Türgimaale läkitatakse, oleksid kirjutatud kas Prantsuse ehk Türgi keeles.

(„Interligilo“).

VENE POSTITEENIJATE KONGRESSILT.

Rahvusvaheline „Industrial and Labour Information“ on toonud viimases Vene posti-telegraafi-telefoni teenijate kongressist lühida ülevaate huvitavate andmetega. Vene posti-telegr. telef. teenijate liidul, millesse kuuluvad peaaegu kõik ilma erandita teenijad, olevat 102.500 liiget. Praegune posti t. t. teenijate keskmine palk on 50 prots. madalam ennesõjaaegsest. Provintsis on palganormid veelgi madalamad. Kongressil viibiv postikomissar avaldas lootust, et väljavaated palkade reguleerimiseks paranemas olla, nimelt tahetavat palgakõrgendust juba käesoleval aastal teostama hakata. Palkasid loodetakse kõrgendada võivat ainult 25 prots. võrra.

*

POSTITEENIJATE ELUTINGIMISED VENES

Täiendavalt eelmisele sõnumile kuuleme rahvusvaheliselt tööbüroolt, et Vene posti-telegraafi-telefoni teenijate seas valitseda suur tööpuudus, mis tingitud asjaolust, et valitsus on asunud järjekindlale koosseisude vähendamisele p. t. t. asutustes. 102.500 postiteenijate liidu liikmest on 15.000 teenistusest lahti lastud. Teisest küljest on suurendatud postiasutuste arvu, ja kuigi posti t. t. komisariaat asutuste võrku tihendada katvab, ei ole lootust, et kõigile tööd suudetakse leida. 15.000 töötat teenijat saavad liidult toetust ja abi 3070. Huvitav on selle juures nähtus, et telefoniteenijate palgad kõrgemad olla, kui postija telegraafiteenijatel, nagu viimased kaebavad. Kuna keskmised postiteenijate palgad 50 prots. ennesõjaaegsest madalamad on, siis on postiteenijate liidu arvates teenijate seisukord seda tõsisem, et harilik palkade tasapind ainult 22 prots. madalam, kui enne kommunistide revolutsiooni. Inglise postiteenijate ajakiri, kes selle sõnumi ilma juurelisandusteta toonud, lubab lugejaid ka edaspidi Vene postiteenijate olukorraga tutvustada.

*

NÖUKOGUDE P. T. T. KOMISSARIAAT POOLDAB ESPERANTOT.

Nõukogude p. t. t. komisariaat istungil s. a. 8. augustil otsustas kohustada oma delegaate, kes Pariisi telegraafi kongressile sõidavad, toetada ettepanekut esperanto tarvitamise võtmise kohta rahvusvahelistes läbikäimistes telegraafi alal. („Interligilo.“)

*

INGLISE POSTITEENIJAD KUNSTINÄITUSEL ARVULISELT ESIMESEL KOHAL.

Londoni, Victoria ja Alberti muuseumides 1. a. korraldatud kunstinäitusel osutasid postiteenijad väljapandud töödega arvuliselt esimesel kohal. 533 vastuvõetud ja näitusele väljapandud tööst kuulusid 148 postiteenijatele. Ühegi ametiala

teenijate poolt esitatud teoste arv ei küüninud selleni. Järgmisel kohal asusid admiraliteedi teenijad oma 180 väljapanekuga. Londoni postkontori kunstiklubi tahtvat ka käesoleval aastal näitusel esineda.

*

ÜLEILMLINE TELEGRAAFI KONGRESS.

1. septembril avati Pariisis üheteistkümmes üleilmlise Telegraafi Liidu kongress. Saadikuid on 240, kes esitavad 66 telegraafi ametkonda ja 48 telegraafi seltsi, mis Liidu liikmed, ning 12 maad, mis Liidu liikmeks veel ei ole astunud.

Kongressi avas Prantsuse p. t. minister. Peale avamiskõnet rääkis esimesena Portugaalia delegaat, kandes ette ülevaate töö kohta, mis tehtud pärast viimast telegraafi kongressi (Lissabonis 1908. a.).

Kongressi juhatajaks valiti hr. Melete, Prantsuse p. t. valitsuse peasekretär.

Kongressi ees lasub ligi 1200 küsimust. Teatavasti tuleb sel kongressil otsustamisele ka küsimus esperanto vastuvõtmise kohta selgete telegraafi keelte hulka. („Interligilo de l' P. T. T.“)

*

Hiljuti Amsterdamis ärapeetud Hollandi raudteelaste ja tänavraudtee teenijate ühingu kongressil äratas tähelepanu rohkearvuline välisriikide raudteelaste organisatsioonide osavõtt. Ilmunud olid Prantsusmaa, Luksemburgi, Saksamaa, Belgia, Tšecho-Slovakkia (Saksa ja tšehhi organisatsioonid), Poola ja Itaalia esitajad. Itaalia delegaadi Sardelli tervituskõne peale otsustas kongress ministerpresident Mussolinile protestitelegrammi saata Itaalia raudteelaste ühingu vastu ettevõtetud tagakiusamiste pärast.

Hollandi raudteelaste ja tänavraudteeteenijate ühingu oli 1. jaan. 1925. a. 18.914 liiget, nendest 80,48 prots. raudteelasi. Kõige rohkema arvilisem on veduriteenijate ühing, kus 2845 liiget. Ühing on I. T. S. liitunud, kongressil oli esitajaks Nathans.

*

„I. T. F. Mitteilungsblatt“ arvamisel võib rahvusvahelist raudteelaste kongressi Bellinzonas igatpidi hästi kordalainuks lügeda. Bellinzonas seati üles rahvusvaheliste nõuete programm, mis senini puudus ja mida nüüdsest peale tulevikus juhtnõörina tarvitada võib.

*

16. VIII. s. a. peeti ära Tšecho-Slovakkia raudteelaste kongress — 400 delegaadi, välisriikide ja sisemaa organisatsioonide osavõttel. I. T. F. esitajana võttis kongressist osa sekretär Nathans. Kongressi kordaminek oli täieline, mida juba suur osavõtmine tunnistas.

Samuti rõõmustav oli konstateerida, et liikmemaksu küsimuse kohta suurem enamus ühiselt

kinnitas: liikmemaksu suurus on mõõdupuuks organisatsiooni liikmete sotsialistliku eneseteadmise kohta. Kõik otsused võeti vastu ühel häälel. Sotsialdemokraatliku partei esitaja sai kõige soojame tervituse osaliseks.

POSTITEENIJATE STREIK SHANGHAIS.

17. augustil kuulutasid 2000 postiteenijat Shanghai streigi välja. Streikijad nõudsid lühema tööpäeva maksmapanemist ja töötasu kahekordseks tõstmist. Streik kestis 3 päeva ja lõppes sellega, et välismaa postikomisjonäär

streikijate poolt esitatud nõudmised Pekingisse saatis valitsusele läbi vaatamiseks, mille järele teenijad uuesti tööle asusid.

*

MEKSIKO.

Tänavu on siin käimas posti-telegraafi ühendamine, mis senini lahus töötasid. Juba 1923. a. kavatseti seda ühendamist läbi viia, kuid mõnesugustel põhjustel jäi see siis teostamata.

(„Interligilo“).

Mitmesugust.

PAHEM KÄSI EI TEA, MIS PAREM TEEB.

Posti peavalitsuse ringkirjas s. a. 19. sept. nr. R/259 on muuseas öeldud: „üldiselt ei muuda Stokholmi lepingud välismaalise postitalituse senist korda palju... Selle tõttu jäävad maksmasenised (minu harvendus)... „Juhtnõõrid välismaaliste rahatransfertide ja lunaliste postisaadetiste talituse toimetamiseks“...“ Ometi mõni päev hiljem, ringk. 25. sept. nr. R/270 juures, läkitab posti peavalitsus asutustele siiski uued „Juhtnõõrid välismaaliste rahatransfertide ja lunaliste postisaadetiste talituse toimetamiseks.“

Edasi. Neis uutes juhtnõõrides räägitakse välismaaliste rahatransfertide väljastusraamatuse kandmisest (?!), kuna meil väljastusraamatute pidamine juba 1. jaan. 1925. a. ära muudetud.

Ja veel edasi. Neis uutes juhtnõõrides käsitakse väljamakstud välismaalised rahatransferdid koos sisemaalistega ühisesse registrisse kantult riigikontrolli saata, kuna postivalitsuse arveosakonna ja riigikontrolli vahel kokku lepitud, et mainitud transferdid eraldi registrisse tulevad kanda.

Muidugi tuli neid ja mõnda teisi viperusi, mis nimetatud uutesse juhtnõõridesse sattunud, kohe parandama hakata, — just nii, nagu asjakäik enamaltki uute korraldustega olnud, millest keegi O. N. „Side“ 9. nrs. räägib.

Tekib tahtmata arvamine, et meie postivalitsuses sarnane kord (ehk õigemini: korralagedus) valitseb, kus üks jaoskond ei tea mis teine teeb, ja sellepärast siis ka sarnased otse naeruväärsed viperused uutes korraldustes. Keegi.

*

KUIDAS POSTI PEAVALLITSUSE „KORGUSED“ OMA TEENIJASKONNA ESITUST HINDAVAD.

Septembri lõpul oli p. t. t. teenijate kutseühisuse esimehel hr. K—l, kes teatavasti ühtlasi

ka meie toimetuse liige, kutseühisuse asjus tegemist posti peavalitsuses. Kokku saades ühe sealse „kõrgusega“ — jaoskonna juhatajaga, pööras viimane hr. K. poole järelepärimisega: miks „Side“ posti peavalitsuse administraatorite öiendust artikli kohta „Hiljutised intriigid postiametkonnas“ (v. „Side“ nr. 7) tervelt ära polnud trükkinud, vaid ainult toimetusele saadetud kirjade väljavõtetega piirdus? Saades vastuse, et „Side“ avaldas need öiendused küllalt sisuliselt ja need öiendused iseenesest ometigi midagi ei suutnud ümber lükatagi, jäi „kõrgus“ õige pahaseks. Kui härra K. tähendas, et olemas ka veel teine öienduste selgitamise kord, nimelt kohus, kuhu iga asjastpuudutatu võib kaebusega esineda, siis arvas „ülemus,“ et ta kohtusse läheks siis, „kui tal tegemist aumeestega“.

See näitab, et posti peavalitsuse administraatorid kutseühisuse tegelasi ja avalikke arvustajaid aumeesteks ei taha pidada ja arvamisel on, et kohtuasutused ainult aumeeste tarvis on. Muidugi, aumees oled siis, kui „kõrgusi“ ei puuduta!

*

LIHTSUSTAMISI NÕUDEKIRJADE KIRJAVAHETUSE KORRAS.

Vene postiametkonnas kaotati viimasel ajal ära nõudekirjadele märkuste pealekirjutamine, millal ja kuhu saadeti lähtekontorist läkitatud. Tehti seda ainult sel korral, kui järelostitava saadetise päralejõudmist sihtkontor kuidagi kindlaks teha ei saanud, läkitades siis kirjavahetust saadetise sihitusteed mööda.

Ilmaaegse töö ärahoidmiseks tuleks ka meil see kord tarvitusele võtta. Ka ei tuleks kirjavahetust postisaadetise tagastamise kohta sihtkontorist enam lähtekontorisega tagasi saata, mis ainult ajaraiskamine ja posti koormamine on.

*

KÜSIMUSI JA ETTEPANEKUID POSTI- VALITSUSELE.

Ülekanded registrites nr. nr. 1 ja 3 liigsed. Vene ajal kaotati transpordid rahakaartide sisendusraamatus ära. Ka meil tuleksid ülekanded registris nr. 1 kui täiesti ilmaaegsed ära muuta, samuti ka registris nr. 3. —on—

Ametlikud telegrammid väljastamatus üle olgu reeglite kohaselt kokku seatud. Ametlikud telegrammid, mis läkitatakse lähtekohta tulnud telegrammide mitteväljaandmise üle, peavad sisaldama: esialgse, s. o. väljastamata jäänud telegrammi numbri, sisendamise kuupäeva (sõnades) ja aadressi ning väljastamatus põhjuse. Meil figureerib neis telegrammides ei tea kelle algatusel alaliselt sõna „väljastamata,“ mis liigne ja väljamaalaste silmis võõrastust äratav. Posti peavalitsus peaks selle kõrvaldamiseks vastava korralduse tegema. —on—

Sisemaalise rahatransferdi tähiku vormi tuleks muuta. Tembeldamise hõlbustamiseks tuleksid posti- ja kontrolltempli kohad ära vahetada. —on—

*

Küsimus 4. Kas on teenistusest vabastatud sõduri pakk, mis aadressandile nüüd koduse aadressiga järele saadetakse, järelsaاتمismak-sust vaba? —

*

KÜSIMUS Nr. 5. Postiteenijate keskel on valitsemas arvamine, et postivalitsuse poolt leiavad tähelepanu ainult nende teenijate palved, kes isiklikult oma palve pärast Tallinna sõidavad, kuna kirjateel võib saata postivalitsusele palve palve järele, ent ikka üks ja sama vastus: „Teie palve on tähelepanemate jäetud.“ Kas on see tõsi? Kas ei arvestaks postivalitsus ka sellega, et mitte kõigil teenijail ei ole võimalik oma palve pärast ametikohuste täitmise juurest Tallinna sõita? K.

Ajakirja „Side“ tellijaid

kelle tellimiseaeg lõppenud, palutakse võimalikult ruti-malt tellimisi uuendada, et ajakirja saatmisega vahet ei tuleks.

RAHVUSVAHELINE VASTUSE POSTMARK.

Saates teisele kirja, peab kirjasaatja tihti, kui ta vastust tahab saada, selle ka ette ära mak-sma. Omal maal on see hõlbus, saates kirja sees postmarke, kuid teiselt maalt saadavat vastust ei ole nii kerge maksa. On olemas küll rahvusva-helised vastuse kupongid, mida võib kirja sees saata, kuid siiski tundub praegu, kus läbikäimine rahvaste vahel elav, tarvidus parema maksu-ahendi järele. Tähendatud kupongi peahaltus on, et maksetav vastus kaunis kalliks läheb, sest ostes maksab kupong rohkem, kui maksab saa-detav vastus. Olenedes valuuta kursidest, on see vahe ühel maal suurem, teisel vähem. Meil maksab tähendatud kupong 35 marka ja selle vastu antakse postmarke vastuse jaoks: Prant-susamale 75 tsendi eest (umbes 15 mrk.), Schweit-sis 40 ts. (30 mrk.), Ühisriikides 5 ts. (n. 18 m.), Ilma vahekaotuseta võib küll tarvitada vastuse-ga postkaarti, kuid postkaardi väike ruum ei lu-ba kuigi palju ära ütelda, samuti ei ole igakord soovitatav kirja sisu avalikkus. Sellepärast on ammugi katsutud leida miskisugust hõlpsamat, paremat vastuse maksuviisi või vahendit ja väl-jatöötatud mitmesuguseid kavasad.

Hiljuti on selleks väljatöötatud tähelepanu-väärt kava keegi itaallase Alfred Mantici, mida ta kuuldavasti kavatsenud ka esildada üleilmlise-le posti-kongressile. Stokholmis möödunud aastal. Kahjuks ei olnud Eesti ajalehtis sellest mi-dagi, nagu nad tähendatud kongressi töödest üldse vähe teateid töid. Esperanto ajakirja „La Interligilo“ järele oleks Mantici poolt väljatöötatud vastuse postmark peajoontes järgmine: 1) suurem kui harilised postmargid, 2) samaviisiline kõigis üleilmlisesse postiliitu kuuluvais mais, 3) oleks must pealkiri — Timbre repouse, 4) hind leks näidatud kuldfrankides ja samaväärtusliselt ka väljaandja maa valuutas.

Tarvitamisel kleebitakse tähendatud postmark ümbriku pahempoolsele ülemisele nurgale ja tem-beldatakse ära lähtekoha postkontoris. Saabu-des teise maa adresseeritavasse postkontori, seal-ne ametnik annuleerib tähendatud postmargi ja annab maksuta selle vastu niipalju postmarke, palju läheb väljamaale saadetava lihtkirja fran-keerimiseks. Nii oleks publikul asi lihtne. Arve jaoks nende maade vahel täidaks piirikontorid ise-äralise blanketi, mis näitaks saadetiste liike (liht-või tähtkirja jne.) ja adresseeritavat linna. Siht-koha kontor, kes hinnata annab vastuse postmar-gi, teataks eriliselt kaaskirjal summat lätekoha (vastuse sihtkoha) maale.

See on ainult mõni üksik näide, kuid projektis on kõik peenelt läbitöötatud ja kirjeldatud.

Esperantokeelse postiajakirja „La Interligilo“ järele. I. Vahtkerl.

Kui eesriie langeb . . .

Jonas Lie roman. — Eestistanud S. Arbu.

7

Palju naist, lastega süles, tormasid paatidesse, saades maewalt võimalust seda teha. Teised g, sellewastu, haarates hullumeelsetes oma meeste käteft finni, keelbusid, ksenbades ja nuttes, nendeta endid päästmas.

Sahumise karjatused, suudlused, nutt, armastajate wiimased örad sõnad, wäljastatud mitmeis keeltes, nende wahel, kes laewale jäid ja nende, kes täideid paatidesse istusid.

Terwe laewa meeskond, revolwritega käes, seisis jalul, et vähemalt osa naiste ja lastele paatidesse pääsemist võimaldada ja et pisutki 1300 inimese hullumeelset tungi wähenendada, kes omalorda sinna tahtsid tormata.

Seal jälle tõnniwad mõned laewalael ja pöörawad igauhe poole küsimusega, on siis tõesti ikka haadohtu karta.

Seal teised — roomawad, wäenlewad pörandal paludes kellegilt halastust.

Seal kannab keegi daam reisirõhki: ta kawatses, nähtawasti, ühes sellega teise ilma minna.

Ja kõik aeg, lämmatades hullumeelsete inimeste karjumist ja hulgamist, kõlas wäikimatult sireeni wile.

Seal logunes jalkkond inimesi suurema ja, kui tõsised usklikud, nõuawad nad õpetajat wiimaseks palweks.

Ta ilmus, ent misjuga imelikud arusaamatud karjatused wallanewad ta rinnust:

— Ma pole õpetaja... Dien põgenenud kassir... wot, siin on warastatud 70.000 dollarit! — ksenbada ta ja haaras kassist palju rahamapi, paistab selle mingijuguse metsiku wõiburõmuga merde... — Siin ma olen, sõdige mind, wõrle wangi, ha, ha, ha! Dofeani põhjas saab mu wangi olema!...

Wangenstein istub oma kajutis. Rahwatu kui firmu, ent wõrdlemist rahulik. Wõimaliku pääsemise korrafs pani ta kõik tarwitiku — paberid, raha — omale tasku ja nüüd pead kätele toetades, istub ta ja arutab:

— Päästerõngas? — pomiseb ta, — ei, see on asjata... paati tarwis tungida... paati...

Frederik Wörland kõnnib reisirõhki hulgas, ta on rahwatu, imelikult läikivate silmadega, kuid üsna rahulik.

Peale esimest hirmu tundis ta nagu tergendust, just kui wallanemist õigist piimadest: küllalt, nüüd langevad kõik ahesad, kõik peititud arusaamatused kõltsusest, jellest, mida inimesed nimetawad heats — nüüd saab ta wast ikalese Jumalaga arwestama, Teemaga üffi. Tema näeb ta lamatawat naishinget. Tema teab, kuidas ta armastas, — ja teab, et tal õige-wähematti oma Gunnarit ei tarwitse häbeneda. Nüüd ütleb ta kõigile, kõigile ütleb ta, et Gunnar tema

poeg on, et tal on ema, kes teda enam kui oma elu armastab.

Ja ta lähineb kõigile ja kõneleb tõsiselt, tungimalt jeda igauhele:

— Teie kuulete, Gunnar on minu, minu laps! — Ta kõneles jeda doktor Angelfile, Matias Wiegile, wiiultkunstnik Gafslandile ja, lõpuks, pruuni mantlile.

— Wot kuidas, — wastas sellepeale pruuni mantliga tõsiselt. — Nõnda siis, teie olete juba palju kannatanud ja armastanud. Aga mina, — küsis ta, — pole kedagiti armastanud ja üldse nagu polegi elanud: Ja siis, panes temale kätt pea peale, küsis: — teil on nii palju seda elujõudu ja niisugune waene, poolkõlmanud hing, nagu minul, jones nii imelikult, waadeldes teid. . . Ja nii olen ma kõik eluaeg hullunud, hullunud ilma lõputa.

— Jätkake, kes inimesi lõi, näitab igauhele tema eutee, — püüab neiu teda trööstida.

— Ühake mind, aidake mind! — sõjistas pruuni mantliga segaselt. — Hirm walda mind. Wõistmata küsijusest ilmusin ma siia ja mingijugusele saladuslisse, ääretusse „Mittemidagiti“ wajun ma. . .

Päike paistis nagu kollane pall läbi udu ja waatas rahulikult inimeste surmaelheid piine, milles nii selgelt wäljendus kogu nende hinge sulaw olemus, nende inimliku individualiteete tõine wäärtus.

Paljud seiswad põlwili, sirutawad käed laewa poole ja palwetawad. Teised, ksenbades ja hulgudes, jooksamad eesmärgita mööda laewa lage. Kolmandad, küües pudelitel kelad ära — lahti teha pole aega — langewad nende kallale ja jowad wiimasele surmatunnil. . .

Eesriie langes. Jämesed, nende hinged, nende tõised püüded ja peidetud unistused — kõik on selgelt näha ja kõik inimlikud wahekorrad ka niisama selged, nii wabad eeldustist ja kahtlusest, wiisakusest ja inimlikust walest.

Seal jookseb Gripp — klaveri wabrikant — mööda laewa lage ja otis „laptrisjet neidu“ — Mary Johnsoni. Wiimasele surmatunnil peab ta midagi temale üttelema. Ja kui ta teda leiab, — näib korraga, et kõnelema pole midagittawõiski, et sirutades üksteisele käe, waatawad nad rahulikult surmale ilma.

Winger, kes kogu aeg laewal suure spordimehe oja etendas, awaldub nüüd kirkuse omantunna Ameerikas. Kuid ta, wõrdlemist, ei kaotanud meelekindlust, kahetseb wõrd, et temaga kaasas olewad uude kirkuse numbrite projektid ja ideed kaotamatalt hukkuwad. Ta warustus päästerõngaga ja usutleb kõiki, et waid rahu, ainult rahu on waja ja kui nad ainult mitte plahwatusest ei hukku, siis on veel hõane. . .
Miks Anni Wörland, rahwatu ja lahtiste jumestega,

jookseb mööda laemalage ja otfib teda — Petil Borgt. „Kus ta on? . . . Ta, wõib olla, otfib teda. . . Kõit unistused õnnest, kõit häwines, — ent kus ta on? Wõiks surragi ühes temaga!“. Seal ta on, neiu nägi teda: ta hoiab päästerõngast käes ja waatab selgete, läbitungiwat filmadega ringi, nagu terwet ümbrust hinnates ja juureldes, mis tal näüd teha.

— Ei ole määratud meile elada ühes, sureme wähemalt siis ühestoos! . .

Petil Borg wabastas end järskult tema läte wähest:

— Jätke, nüüd pole aeg sõnadele, rumalate õrnustele! Palun teid mind mitte puutuda ega mul kaelas rippuda. Selleks, et oleks kas wõi ainufene pääsemise wõimalus, pean ma täiesti waba olema. Ma ei wõi midagi teie heaks teha, mitte midagi!

Pärast filmadega waatas mijs Anni teda ja, waljusti karjatades, langes siis mõistusetult maha.

— Waene laps. . . — pomises Petil Borg. — Mis siis. . . mõrtetu, ilmaaegu ühes temaga surra. . .

Geerite langes — ja kõit arusaamatused, kõit elu tühihijused, kõit walgustatakse heleda walgusega ja määratuma surma saladuse eel põleb heledalt ja leegitseb elu tuluke. . .

Doktor Angels korjab hoolega ja rahulikult kõit tarwilikud asjad fru Arna ja Hati jaoks kottu ja sumrib neid rutem paati minema. Arna ei saa algul lihtsalt aru, mida ta tahab. Ent kui tal selgub, et mees tahab, et nemad ilma temata pääseksid, ütles ta sellest kindlalt ja rahulikult ära: ilma temata ei taha nad elada.

— Ent sul on ju terve elu veel ees, Arna! Foltmar armastab sind. . . teie elate veel pikka ja ilusa elu. . . Ära siis wiitwita, Arna!

— Misjuguine Foltmar, milleks mul teda tarwis! — nuutkus fru Arna. — Veel neiu wiimastel minutitel kõneled ja mingeist arusaamatust rumalasti asjust! Jätta, kallid, sureme wähemalt rahulikult! —

— Nii siis, sa ei armasta teda? . . Doktor naeratas rõõmsalt ja juudles teda ja peaaegu õnnelikult ootaksid nad surma. . .

Matias Wieg ja Ellen ühinesid niisama: nii, elada nad ei mõinud ühes, ent surema peawad nad, muidugi ühestoos.

— Ära tärda, armas, — sõistas Ellen emaliku õrnusega. — Surm ei ole sugugi hirmus. Suru end tugewamini minu wastu, minu waene, haige laps. . .

— Surra ühes sinuga, Ellen, — milline õnn! Ma sülelen sind ja ei lasje enam ikalgi lahti. . .

— Ja, ja, mu armas, ma usun seda, — nearatad tema läbi piirare. — Ent, kui meres wee asemel wiin oleks, siis, muidugi, oleks asi teine.

Matias mõttis taskufella ja waatas: koke, koke saab see olema. . . Ja nad liitufid surmaelises surduluses. . .

Udu õrenes tuntawalt ja selgesti paistsid kiituwad paadid, puupüsti täidetud naistest, lastest ja wiletjatest meeskujudest, kes wende wahel peitufid. Ent keset üht paati, kõige filmapaistwamal kohal seisab oma täies suuruses Waugensteini tuju. Ta juhatab waljusti, annab käste ja ta hääli mürioseb, nagu ifka, wälitud fraaafides:

— Wastastikkune toetus, — see on ainuke tee pääsemisele! Üksimeele puudumine ja oskamatus ennast teiste heaks ohwerdada, wiib hukatusjale, — landub ta walt hääli kaugenewalt paadilt.

Juimejed jooksewad meeletuses mööda laemalage, ei waata üksteise peale ega teia eneste wahel midagi ühist, nagu hullumeelsed hullumajas.

Käed muud kui tõusewad westitaskudeni, et kella waadata, ent keegi ei julge neid wälja wõtta: kõigile näib, et kellale heidetud pilgu puhul süda hirmu pärast löhkeb. . .

Ent mis see on? Kõisa läks nagu veel suuremaks, — kuid mingid uued noodid on selles. . . Nagu rõõmu hõistked, nagu meeletu hirm oleks waheldunud samase meeletu juubeldusega. . .

Matias Wieg mõtab taskufella ja waatab:

— Weerand miis juba, — ütles ta imestades.

J ajamal ajal kõlab kaptenifillalt kapteni hääli:

— Hädaoht on möödnud! Laewaruum on läbi otfitud, ku jagil pole ei dümamiiti, põrgumastinat. Leiti waid lastite, milles mõned naelad ja natuke puuwilla.

Ohwitsertid kandfid selle sõnumi mööda laewa laiali ja liksfid, et furnu asjadel on waimuhaigete haigemaja sedel leitud, sellest kinnast, kust laew wälja sõitis: laip, mis laewaruumist lekti, oli kahtlemata haigemajast ärapõgenenud hullumeelse oma. . .

Laew tiustati lippudega, anti kõitwõimalikke signaale kaugenewalt paatidele.

Algul hakkasid paadid aralt tagasi sõudma, siis aga julgemalt, kui nägid, et hädaoht möödnud. . .

Sündisid liigutwad kohtamisjed, nagu poleks nähtud mitu, mitu aastat.

Kõigil nägudel lebas veel surmahirm ja arusaamine: süwenes liig pikka muutuunud ohwitorraga: äärmisel möödapääsemata surmast elu rõõmudele oli liig jäist.

Nagu lohutaw torm käis üle ininühingede ja selle sühite: aja läbielamatus näitas hirmu, walju tõena kõik kalajase, tundmatu — mis seal, hariilikes oludes läbiqaistmata eesrõide taga peitus. . .

Paljud, wäga paljud tõttasid kajutitesse peitu.

Laewal wiitakse kõit jälle torda, ruttu tehasse ette walwistust. Löuna wastu, mis, näib, on saabunud. . . Ent paljud keelduwad ühiskonda ilmumast ja telliwad omale löuna kajutiise.

Udu haikus ja laew läheb täiel sõidul.

Kõigil kühjelt on ta walgusega üle uhutud ja, just kui nähtide lojs, lajastub ta merilainetest wastu.

üheljas päev.

Seal on warsti ka New-Yorg. Laeval walitseb see elawus ja rõõmus ärewus, mis harilikult tekitab, kui inimesed, lõpuks, peale kauast reisi on igatsetud eesmärgile jõudnud.

Cesriie on tõstetud ja elu on jällegi suurets näitelawaks muudetud, kus peaaegu kõik liiguvad grimceerituina, pea kõik püüawad olla mitte sellesugujema, mis nad on, kus eelarwamised, auahnus ja wale walitsewad üle kõige. . .

Seal waatawad wiulifunstruid ja peanist jälle üksteist peidetud põlgusega ja arutawad wäga tähelepanelikult esimehe kontserdi küsimust New-Yorgis...

Gripp ja Mary leidwad üksteist eile, surmaeelse hirmu momendil ja nüüd, rõõmsad ja õnnelikud, läksid üheskoos, et leppida ahwiwilega, nende tuttawamise soowimata kaasaaitajaga.

Djusstet, — Gripp sõidab ühes nendega Chicagoisse, ehkki ta weel neiu narrib ja seletab, et tema uskuma peab, et ta wihamawarje ei paranda. . .

Suurepärane Wangenstein, kes kunagi ja mitte millegi juures ei lohmetanud, tunneb ennast siiski wäga näruselt. Eile kogu õhtu ja täna terve hommik ei näidanud ta ennast kajutist. Ent nüüd, juba walmis maale astumiseks, kõnnib ta laewalael ja, kõneledes Mattiasega, püüab kuidagi oma ülalpidamist seletada.

. . . Mleelatud surmahirm näitas selgelt Mattiasele ja Ellenile, et nad üksteiseta ei wõi elada ja ühendas neid jälle igawesti elu, töö ja armastusele...

Frefen Morland talutab Gunnarit käelõrwal ja koputades pruuni mantli kajuti uksele, ulatab talle ta kajuta.

Inglane paneb waitides ja tufajelt oma asju kofu, tõmbab rihmaga kinni ja ulatab kõik laewa teenijale. Siis pöörab ta neiu poole ja teadustab lühidalt:

— Ma sõidan palawasje Indiasse, seal pole mul

kajutat waja, ent teile siin, selles neetud külmas, jaab ta kajulik olema. Jätt eta omale ja määsige laps parem temsje. . . Minu aadress: Benares, nõudmisel. . . Andke mulle oma. Wõib olla, olen ehk teile millalgi kajulik. . .

Nõnda siis, tähendab, nüüd San-Francisko, Sofohama ja peale selle Benares. . . No, aga siis mis?

Ta waatas tufajelt neiu peale ja, kõrwale pöörates, sammus ta laewalaele.

Ketil Borg istub oma kajutis. Ta pani oma asjad kofu, kuid ei julge kuidagi laewalaele ilmuda.

. . . „Neetud, kes oleks wõinud arvata, et see kõik niiviisi lõppeb. . . Millised kawatšused olid — ja kõik lendas kuradile! . . . Miisugune sentimentaalne lollike. . . Ma polnud ju weel tema mees, — milline idee, et oleksin pidanud ühes temaga surema? . . . Kas minna seletama wõi? Ei, ei, see on wõimata. . . Neetud! Tarwis wõtta tagasiõidu pilet Euroopasse. Muud midagi ei jää üle. . .

Seal ongi New-Yorgi sadam. Juba paistab kolossalne wabaduše kuju, mis reisirajad oma kõrgele tõstetud käes olewa laterna heleda, pimestawalt walmawa walgusega terditab. . .

Õht on täidetud hõisketega ja rõõmsa, lõbusa juuawamisega, mida mitmesugustes keeltes aetakse.

Weel pisut, — ja kõik need töötawad masinad peaturwad ja laew seisab halwatud rataste ja windiga waitjelt, liikumata.

Meglafelt* laweerib ta, sõites sifemisje sadamasse.

Seal ongi kallas, hulk nägusid — ootus, kannatamatus, rõõm paistawad neil. . .

Kaptenti silmalt kõlawad signaalid ja kellad, masinatele pidurid. . . stopp!

Wiimane wile. . . Soojad weepiisjad langewad nagu wihm. . .

(Lõpp).

IGA RAUDTEELASE JA POSTI-TELEGRAAFI-TELEFONI TEENIJA PÜHAM KOHUS

on oma häälekandjat „SIDET“ kaastöö ja tellimisega toetada. „SIDE“ on ainukene ajaleht Eestis, mis teie huvisi kaitseb ja teie parema käekäigu eest võitleb.

Vastutav toimetaja: V. Viidas.

Väljaandja: Eesti Raudteelaste Keskkühing.

Trükitööstuse o.-ü. „Waba Maa“ trükk, Tallinnas.